

სალიტერატურო და სამეცნიერო ნახაზებიანი გაზეთი გავლენს ყოველ კვირა დღეს.

№ 5

თბილისი, 18 1896 წ.

№ 5

შინაარსი: ჟურ. „ვეფხისტყაოსანი“ განცხადება, — იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი, ა—საი, — სხვა-და-სხვა ამბები, — სუფრაღანო ამბები, — ცეს მცველია ბორჯომში, გ. ანალიზი, — გაბრიელ ეპისკოპოსის გარდაცვალების გამო, ლექსი დ. ლეონტიძისა, — ვიროდან კორამდე, გ. ოლიქსი, — ზოგი მცენარის ყვავილი სიმრეის დროს სქდება და წმინდა გაბრიელის ხელში ხდება, — გაბრიელ ეპისკოპოსის ანდერძი (დასასრული), — ხალხური ლექსი ჩაწერა, ა. ლეონტიძისა, — მეტი ღონე არ არის (ქუთუთი), ანასტ. ერ სთავისა, — გურის ამხანაგობის „შეაშავალის“ გამო, — წერილი რედაქციის მიმართ, ა. ხონელი, — გაბრიელი, ეპისკოპოსი იმერეთისა, (თარგმანი გაზ. კავკაზიდან), — საქველმოქმედო საქმე და განცხადება, —

გამოვიდა თებერვლის ნომერი „**გვანამისა**“ შემდგომი შინაარსითა:

მელიას ბრიკი, ლექსი — ა. ექვთიშვილი; მარის თავ გადასავალი — გ. შ—ქისა; დედა და შვილი, ლექსი — ჯუტუ მკვრილას; ყვავილები, მოთხრობა — ისინი ნიკოლაიშვილისა; თოლია (ფრანგულიდან) — ან. წ—ისა; როგორ ჰქრის ქარი? (რუბაინიდან) — თ. შთავნიშვილისა; გაბრიელ ეპისკოპოსი, ნეკროლოგი — გ. წყნარაძისა; საცივრელებანი ბუნებისა — გლ. ანდაშვილისა; ღორი რეკრუნი — ალ. მ—შვილისა; თავებების ჭკუა — ბესიანისა; ორი და (ფრანგულიდან); წერილიანი.

†. იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი.

Плачь, русская земля, но в гордыне!..
 Съ тѣхъ поръ какъ ты стоишь подъ небесами,
 Такого сына не рожала ты
 И въ недра свои не брала обратно;
 Сокровища душевной красоты
 Сожжены въ пепелъ былагодатно.

Н. Некрасовъ.

განსვენებული გაბრიელი იყო უმცროსი შვილი გურის ერთი ღარიბი მღ. მოსე ქიქოძისა. დაიბადა გაბრიელი ოზურგეთის მაზრაში, სოფ. ბახეში 1825 წ. დედა ალექს მოუცდა,

ასე რომ მას არც კი მოსწრებია. მკვირცხალი და ფხაზელი გონების ყმაწვილი, მუდამ მოძრაი და მომქმედი, ცელქი და ჭკუა-მახელი მამის გავლენის ქვეშ იზრდებოდა. მამა მისი კი იყო მტკიცე, სასტიკი, შეუზოგარი და დამოუკიდებელი ხასიათის კაცი. ამიტომ შეიკლეს, თუმცა ისინი ღრმად უყვარდა, მაინც მკაცრად ეპყრობოდა და სასტიკთ შიდა. თვით განსვენებულ გაბრიელს აქვს მოთხრობილი: ერთხელ, თავისი მოუსვენარი შვილი რომ დავეწყარებო, მამამ ბრძანა დავეჭირეთ და სვეტზე თოკით მივეყარი. ბრძანება შეგასრულეს. მე ყოველ დღეს ეხმარობდი, რომ თავი გამეთავისუფლებია, მაგრამ ცდამ ამით ჩამიარა და მიეკურნა. მამას კი

სალიტერატურო და სამეცნიერო ნახაზებიანი გაზეთი გავლენს ყოველ კვირა დღეს.

დღე ვალდავიწყდით. მერმე კი რომ დამინახა, შე-
წუხებულვითავე, დაიყვრა: „მიწველეთ, ბავში კედე-
ბაო!“ მალე გაათავისუფლეს პატარა გერასიმე. „მზი-
სოეს, ამბობს ყოვლად სამღვდლოა, რომ ამ ფიქრმა
გამიღელა მაშინ თავში: „თუ ეს ან ეუყუარებარ მამა-
ჩემს, რატომ ანე სასტიკით მსჯისთქო.“*) ბავშო-
ბისას პატარა გერასიმე თავის ტოლ-ამხმარებელში ატა-
რებდა ღრის, ცუტობდა, თამაშობდა და ყოველ-
თვის მოკვებდასა და მოძრაობაში იყო. მღ. მოსე
ქიქოძე გზრიელის მოძღვარიც იყო. ამიტომ ოზურ-
გეთში ზმირათ დადიოდა. ერთხელ მან თან წაიყვანა
პატარა გერასიმე, წირვის აღსრულების დროს მღე-
დელს დამხარებას უწყებდა ერთი ფელდფებელი და
სლავიანურ ენაზე სამოციქულოს კითხულობდა. აი,
ეს ფელდფებელი დაუწყებს პატარა გერასიმეს სლავი-
ანურსა და რუსულ ენაზე წერა-კითხვისა და რუ-
სული ლაზარკის სწავლებას. შემდეგ მამა გერასიმესი
თბილისის მოდის და ეხებუება ექსარხოსს ევკენის,
რომ მისი შეილები სემინარიაში მიეღოთ. თხოვნა
შესრულებულ იქნა, და პატარა გერასიმე სემინარია-
ში შედის. აქედან მას ერთ-ერთი მასწავლებელთაგა-
ნი პეტერბურგს წაიყვანს და იქურ სემინარიაში მის-
ცემს. აქ რომ კურსი დაასრულა, შემდეგ სასულიერ-
ო აკადემიაში გადაიღდა, სადაც საუცხოვით დაამ-
თარა კურსი 1849 წ. და მაგისტრობის ხარისხი
მიიღო. ამავე წელს იგი დანიშნულ იქნა თბილისის
სემინარიაში ინსპექტორათ და რეკტორის თანამემ-
წეთ. 1854 წელს ინსპექტორობას თავს ანებებს და
ამავე სემინარიაში ფიზიკისა და მათემატიკის მასწავ-
ლებელი გახდება. ამავე წელს მღვდელთა ეკურთხება.
ხოლო 1856 წელს მღ. გერასიმე ქიქოძეს დიდი
უბედურება დაატყდა თავზე—მას ცოლ-შვილი მოუ-
კვდა. ამ გარემოებას შემდეგ ამავე წელს ბერათ აღი-
კვეცა. 1858 წელს კი არქიმანდრიტათ ეკურთხა და
დავით გარეჯის უდაბნოს წინამძღვრათ დანიშნა.
ტოტა ხანს შემდეგ გორის ეპისკოპოსობა ჩააბარეს.
8 ენკენისთვის 1860 წ. კი იმერეთის ეპისკოპოსი
შეიქნა და მას აქეთ განუშორებელი ამ ეპარქიას გა-
ნაგებდა.

მრავალ გავრცელებულ მოღვაწეობა ეპისკოპოსის გაბ-
რიელისა, დაუფასებელია მნიშვნელობა მისი მოქმე-
დებ-სა. სასულიერო აკადემიაში კურსის დამთავრე-
ბას შემდეგ იგი საუკეთესო პედაგოგია, რომელსაც
ბადალი არაინა ჰყავს; ნამდვილი მზრუნველი და
გულშემმატიყარი მამა ყველა შევირდებისათვის. ამ
ასპარტზე იგი იჩენს თავს მით, რომ საუზიკო კა-
ბინეტს აარსებს და ისეთი ნიჭითა და გზავცებით ას-

წავლის ამ საგანს, რომ სხვა სასწავლებლებიდანაც
კი მოდიან მასთან ამ საგნის შესასწავლათ. დღესაც
ერთი ჩენი გამოჩენილი ქიმიკოსი დიდი სიამოვნე-
ბით იგონებს იმ დროს, როცა მას ფიზიკას განსვე-
ნებელი გამრიელი ასწავლიდა. ამავე დროს მთელი
რუსეთის განათლებული საზოგადოების ყურადღებას
ყოვლად სამღვდლოა გაბრიელი მიიპარობს მით, რომ
გამოცემს სამეცნიერო და საფილოსოფოსო თხზუ-
ლებას: „Основания опытной психологii“. აქ, ამ თხზუ-
ლებაში იგი საგანს განყენებულთ კი არ იკვლევს
და იძიებს, როგორც მოიქცეოდა ხოლმე მეტაფი-
ზიკოსი, ეს „ცული პოეტი“. არა, მისი გონება გან-
თლებულია ნამდვილი სამეცნიერო მეთოდითა და
ცოდნით. ამიტომ თვით საგანის განმარტებაც მარ-
ტივი და გასაგებია, ყოველ სიბუნდეს, რაც ასეთ
კვლევას ჩევივა, მოკლებულია. კვლევის სამეცნიერო
მეთოდი და საფიზიკო-ფიზიოლოგო საფუძველზე
დამყარებული დასკვნა—აი, ნიშნობილი თვისება ამ
თხზულებისა. თვით გერმანიაში, ამ მართლად ფილო-
სოფოსთა სამშობლო მხარეში, დიდი ყურადღება და
პატივი დამსახ-რა ამ თხზულებამ. ეს გარემოება კი
ცოტა რასმე კი არ ამბობს.

მაგრამ „ჩენი გაბრიელი“ უკვდავი მარტო ამი-
თი კი არ არის. მისი მოქმედება და მოღვაწეობა
მთელი იმერეთის საკეთილდღეოთ მიქცეული, მისი
ღრმა შინაარსიანი და შუბდაჩებელი კილოთი წარ-
მოთქმული ქადაგებანი არიან მიხეზნი, რომ იგი
უკვდავთა შორის ჩარიცხულ იქნა და ჩენი გულის
სიღრმეში სამარადისოთ, წაუშლელათ ჩაქედული.

მთელი მან წლის დაულაღია და გულწრფელი
მოღვაწეობა იმერეთის ეპისკოპოსის გაბრიელისა
იმაზე იყო მიმართული, რომ სამღვდლოება, წინეთ
უმეცარი, ზნეობით და გონებით დაქვეითებული და
დამცირებული, ყოველგვარ სათნოებას და პატივის-
ცემას მოკლებული, შესაფერ სიმაღლეზე დაყენებია.
ყოვლად სამღვდლოს მუდმივი ფიქრი იყო, სამ-
ღვდლოება დამაუკიდებელი, ნეოთიერი მხარის უზ-
რუნველი და სწავლა-განათლებით აღტურვილი ყოფი-
ლიყო. ამის მისაღწევათ იგი თავის შეძლებასა და
მეცადინეობას არ ზოგავდა. ამიტომ იგი სამღვდ-
ლოებას აარსებებს სასულიერო სასწავლებელს; ამი-
ტომ იგი ცდილობდა თავგამოცებით, სამღვდ-
ლოებას ფამაგირი გაჩენოდა, როც კიდევ შეა-
სრულა. ამავე მიზნი იგი ცდილობდა, რომ ქუთაის-
ში სემინარია გახსნილიყო და უმეტესი რიცხვი სა-
შუალო განათლების მექონეთა მის სამწყსოს მოღვ-
ბოდა. მაგრამ აქ მისმა მეცადინეობამ და გავლენამ
იმდენი ვერ იმოქმედა, რადგან პასუხი მოკლეთ მო-
უჭრეს. ხოლო ამის მაგიერ ყოვლად სამღვდლოს

*) ის. „მომავ“ № VIII. 1895 წ.

მეოხებით ქუთაისში ვახსნა სასულიერო წოდების ქალთა სასწავლებელი. შემდეგ კი მოულოდნელმა გარემოებამ ქუთაისში სემინარია დააარსებულათ ვახსნა. ამ გარემოებას ყოვლად სამღვდლო იმავ აღტაცებით მივებება და იმავ თავგამოდებით იწყა მასზე ზრუნვა და ფიქრი. სამღვდლოებას რომ თავის სამწყსოზე კარგი გავლენა ჰქონოდა, ამიტომ ყოვლად სამღვდლო მღვდლებათ აკურთხებად ხოლმე სემინარიელებს და აკადემიაში კურს დასრულებულთ, თავის სამღვდლო-მთავრო მოქმედობის ფარგალში შეცილებას იგი ვერ ითმენდა და მტკიერ და სასტიკათ მოუჭირებდა ხოლმე პასუხს. კარგათ ვიცით, რომ ერთმა გავლენიანმა და დიდი უფლების მქონმა პირმა ზენიშენა მისკიბის შესახებ, რომ საკათედრო ტაძარში უფრო ხშირათ სრულდებოდეს რუსულათ წირვა-ლოცვაო. ამაზე ყოვლად სამღვდლომ მოკლეთ ასე მოუჭრა: თქვენ შეგიძლიათ თქვენს სფეროში იმოქმედოთ, როგორც გნებათ, ხოლო რაც შემეხება მე, თეონომ ვეცი ჩემი მოვალეობა როგორაა თქნდა შევასრულოეო. მეტი არც სიტყვა და არც პასუხი. მიიბრუნა გვერდი და გასწია ეტლისაკენ.

მაგრამ გარდა ამისა მისი სამოღვაწეო ასპარეზი უფრო ვრცელი იყო. ხალხი, როგორც ყველგან, უმეტრებისა და ცრუმორწმუნეობის ბურუსში იყო გახვეული. ამიტომ ყოვლად სამღვდლო გამარჩილი დაუზარებლათ მოგზაურობდა მთელ ეპარქიაში, არ დაჩინება არც ერთი მივარდნილი და მიუჯალი სოფელი, სადაც თვით ყოვლად სამღვდლო არ ყოფილიყო და აქ დარჩება არ ეტყვას, ქრისტიანობის სწავლა-მოდღერება არ განმარტებოდა. ყველად იცის, რომ ღღემდე ზოგან ცრუმორწმუნეობა ისე გავრცელებული და გამტკიცებულია, რომ ხალხი სხვადა-სხვა ხეს, ეკლესიის გალაგანში ან მივარდნილ ადგილას მდგომს, თავყანას სცემს, ღვთაებრივ ღირსებას აწერს და ამისთანა ხის მოჭრა ვს ვერინი ზედავს. აი, ასეთი ცრუმორწმუნეობის აღმოსაკვეთათ ყოვლად სამღვდლო, გარდა დარიგებისა და ქადაგებისა, სხვა ღონესა და ხერხსაც ხმარობს. სანო და სარწმუნო პირთაგან გავიჯონინა, რომ ვრთხელ, სამეგრელოში ყოფნის დროს, თვით ყოვლად სამღვდლო იღებს ხელში ნაჯახს და ჰრის იმ მუხსა, რომელიც ადგილობრივი მკედრით ღვთაებათ გამოვსახათ და რომლის შენებას ვერინი ბედავდა. ამ მტკიცე საქციელს ხალხი სულ-განაბული შეყურება და მოვლოდა, რომ ღმერთი მუხიანა ვთევა-მებით გააბობდა კანდიერ მღვდელ მთავარს. მაგრამ ლოდინმა ამათ ჩაურათ, ამ სანაბნობა კი ღრმა და დიდი გავლენა იქონია იქ დამსწრებზე.

ხალხში რომ ცრუმორწმუნეობა და უმეტრება აღმოეცეთა, ამისათვის ყოვლად სამღვდლო ამართინებს სოფლებსა და დაბებში სამრელო შკო-

ლებს, რომელთაც თვითონ ათავალ-ყურებს, იქ ყმაწვილებს გამოცდაზე ესწრება და ყველას აქებებს და ამბეჯითებს ამ საქმის სარგებლობაზე. მაგრამ აქ, ამ საქმეში მას ძლიერი მტერი აღმოუჩნდა და, ვინ იცის, რა არ დაწამა სათნო მღვდელ-მთავარს. მაგრამ ამ კამათობაში ყოვლად სამღვდლო გამარჯვებული გამოვიდა და თავისი საყვარელი საქმე ხელში შეიჩინა.

მაგრამ ყველა ამ მოქმედებათ და მოღვაწეობას აღემატება მისი მნიშვნელობა როგორც მქადაგებელისა საეკლესიო კათედრიდან. დაუწყეყარა მისი სახელი, როგორც უაღრესი ნიჭითა და მჭერმეტყველებით წარმომტყმელი სიტყვისა ამა თუ იმა ცხოვრების ნაკლულეანებასა და ქორ-ვარაშვე. მისი სიტყვა, მისი ქადაგება ყოველთვის საპუბლიცისტო კილოზეა აკებული, სიტყვა მისი ყოველთვის მოკლე, სადა და უბრალოა, მაგრამ მკაცრი, გულის სიღრმემდე მიმწდომი და მქუხარებით ბოროტების მღვეწია. რამდენათაც ძლიერია და ღრმა გავლენა და მოქმედება ქადაგებისა კითხვის დროს, უფრო ძლიერი და ორკეცი იყო ეს გავლენა, როცა იგი წარმოთქმული იყო მშვიდი, აუჩქარებელი ხმით გაბრიელ ვასკოპოლისა. მსქენელი ვერ აღწევდა თავს იმ შთაბეჭდილებისაგან, რასაც იგი გრძობდა, და ემონებოდა მას, ემორჩილებოდა, თუმცა ყოველთვის კი გრძობდა აღმუთებას.

თვით ანდრეძიკი, დატოვებული ყოვლად სამღვდლო გამართლისაგან, გვიჩვენებს, თუ რაოდენათ ღრმათ უყვარდა მას თვისი სამწყსო, რაოდენათ რწამდა ღიადი ზეგავლენა განათლებისა და სხივ მომთხინარე სწავლისა. ვასაკირევილია, რომ ვასკოპოლის, ბერი, განდვილი თითქმის მთელ თავის შესძლებას სასწავლებლებს უტრავებს, მხოლოთ სასწავლებლებს. დიახ, ასე ძლიერი იყო მისი უმეტრებისადმი სიძულვილი! ასე ძლიერი იყო სიყვარული სწავლისა და განათლებისადმი! მან მთელი თავისი სიცოცხლითა, მოღვაწეობით და ბოლოს ანდრეძით დაძაქრით დაამტკიცა, რომ ზნეობრივი მხარე და სათნოება მაღლა ვერ აიწევს, თუ მას წინ არ მოძღვის გონება სალი, განვითარებულია.

აი, ასეთი ქველ-მოქმედი, ბოროტებისა და უმეტრების ასეთი მძლავრი მტერი და მღვდელი, ასეთი მჭერმეტყველი მქადაგებელი და ბრწყინვალე მომავლის ღრმა მოიხვედ ხელიდან გამოგავალა სიკვდილმა, აიარა გუყვს იგი დღეს! 26 იანვარს დღეშამ ელვასავთ დაუარა მთელი საქართველოს, მიწედა თვით მივარდნილ კუნძულს ჩვენი სამშობლოსას და ყველგან, ყველას სამღვდლო-ვარი, გულის ჩამწყვეტი სამწყსო რა ამავე ითუ იარა—და მთელი ქართველობაც ატრემლსა ღვრის მღვდლარეს“.

სხვა-და-სხვა ამბები.

მ თვის 25, კვირას სათავადაზნაურო თეატრში მელიტონ ბალანჩივასის მიერ გამართული იქნება ქართული კონცერტი. მომღერალთა გუნდი ბალანჩივასის ლობჯინაძის თანხლებით და ბ. რატის სოლოთი შესრულებს სხვათა შორის ახლათ დაწერილ სენაურ სიმღერებს. თვით ბ. მელ. ბალანჩივამ იმღერებს ახალ ქართულ რომანსებს. ამ კონცერტში მონაწილეობას მიიღებენ აგრეთვე სხვა ცნობილი არტისტებიც. იმედია, ქართველი საზოგადოება დიდი სიამოვნებით დაესწრება ამ კონცერტს, რადგან იგი შინაარსით ფრიალ საგულისხმოა. აგრეთვე ახლა, ამ დიდ მარტხეში, სხვა გასართობი არა არის-რა და ამ საღამოს მაინც გაერთობს თავს საზოგადოება. ამით კი საზოგადოება თვითონაც დატკბება და ბ. ბალანჩივასსაც წააქეზებს სამოქმედოთ.

* *

ქუთაისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოების უკანასკნელ კრებას ხმის უმეტესობით გადაწყვეტია შეიძინოს ბ. სტრუვეს მამული, სადაც აგებული უნდა იქნეს სადგომი ამ ბანკისათვის.

* *

„კაც. სამეურნეო საზოგადოების“ გაზეთს მოყავს აზრი ახალ-ალექსანდრიის პროფესორის ე. ფონ-ბრანკის იმის შესახებ, რომ კავკასიაში უნდა გაიხსნეს უმაღლესი სამეურნეო სასწავლებელი საყტეო განყოფილებით, ნადაგი და ჰავა კავკასიისა ისე მრავალგვარია, რომ თუ ასეთი სასწავლებელი დაარსდა და კავკასიამ კულტურის მხრით უფრო მალა აიწია, მაშინ იგი უპირველეს ადგილს დაიკავებს მთელ რუსეთის იმპერიაში თავისი წარმოე-

ბითა და მრეწველობითაო. იმედია, ეისიკ ჯერ არს, ამ აზრს პროფესორისას ყურადღებას მიაქცევს და ჩვენც მოგვენიჭება ეს ფრიალ საჭირო სასწავლებელი.

* *

ჩვენ მივიღეთ ახლათ გამოცემული „ქართული წერის დედანი“ შედგენილი ვარ. გაბიჩვაძე-საყან. დედანი შრომანათ შედგენილია, სუბთათ გამოცემული და ღირს 20 კ. ეს ფასი დიდი არ არის და იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ასე იაფ ფასიანი დედანი ბლომათ გაიყიდება. დედანში ქართული წერის ყველა ხელა მოთავსებული.

* *

კავკასიის საფილოქსერო კამიტეტს პრენცესა მიუხატისათვის ნება დაურთავს გამოიწეროს 5000 ამერიკის ვაზი ზუგდიდში საჩქოლეს გასამართავათ.

* *

ქუთაისში 18 ამ თვეს გამართულ იქნება სამუსიკო და სალიტერატურო სლამო, რომლის წმინდა შემოსავალი წყალდიდობისა და დიდი თოვლისაგან დაზარალებულთა სასარგებლოთ იქნება გადაღებული.

რედაქციას სხვა-და-სხვა ადგილებიდან ეკითხებიან, თუ სად და ეის უნდა გაეგზავნოს შეგროვებული ფული, რომ დაზარალებულთ უმეტესათ მიეწოდინოს. ვაცხადებთ, რომ ეს ფული რედაქციების სახელზე უნდა გამოგზავნოს და დანიშნულებიდან გამტარდეს, ვიდრე კამიტეტის დასაარსებლოთ ნება-რთვა მოვიდოდეს.

ქ. განჯა. 28 იანვარს განჯის საკრებულო დარბაზში ქ. რი საფუროვი-ამბოძისა და ბბ. ყიფიანისა, სვიმონიძისა, ვიოლონჩელოსტი ი. ფ. სარაჯევისა, პიანისტო კენერისა და მომღერალი ბალანჩიუძის მონაწილეობით გამართულ იქმნა წაღ-დილობისაგან დაზარალებულთა სასარგებლოთ ქარ-თული საღამო, რომლის წმინდა შემოსავალი ექვსს მანეთს აღებატება. რვა საათი იქნებოდა, რაკ მთე-ლი განჯის საზოგადოება, ხალხისნი-ბისა და წოდე-ბისა განუჩეკლათ ერთ სულით, ერთ გულით გამსკეპულნი აქაურ საკრებულო დარბაზში შეიკრიბნენ. საღამო ადგილობრივ რომ არა ყოფნიდათ, ბევრა ფეხზე იდგა და მოუთმენლოთ ელოდნენ თბი-ლისიდან მოწვეული საყვარელი სტუმარ-არტისტე-ბის თამაშობით დამტკარაყვენ. მართლაც და საზოგადოების ლოდინმა დიდ ხანს არ გასტანა: ცხრა საათის მეოთხედ იქნებოდა, რომ ფარდა ახადეს და წამოგვენც დაიწყო.

წამოადგენლი იყო: „ატრიალდა ჯარა“ გო-დელო კ. ყიფიანისა და რაფიელ ერისთავის კომედია: „ბოძისთან გამოხუმრება“. არტისტებმა ისე მწყობ-რათ და ნიჭიერათ შეასრულეს თავიანთ როლები, რომ მსმენელი საზოგადოება აღტაცებაში მოიყვანეს. ტაშის ცემას და „ეჰა-შა-ეჰა-შა“ ძახილს, ბოლო აღარ მიეცა.

თბილ-სიდან მოწვეული არტისტების თამაშო-ბის შესახებ მე არას ვიტყვი, რაღვანაც მათდამი უხვათ მიმადლებული ნიჭი თვითოეული შეგნებუ-ლი ქართველისაგან ცნობილია. მე აქ მხოლოდ გაკვირთ მოვიხიენებ პირველათ სცენაზე გამოსულ მოთამაშეებს, რომელთაც მართლაც, რომ დიდ სა-სცენო ნიჭი გამოიჩინეს. აქაური სცენის მოყვარულ არტისტებთა შორის წლევანდელ წამოადგენაში მონაწილეობა მიიღეს: ქ-ნ მირიანაშვილისამ (ტი-რიანა), ბაქაძისამ (ირინე); ბბ. ნ. ლ. ბაქრაქემ (ბინ-ლა), დ. ბაქრაქემ (იოანე ზარაფი) და ე. გორგას-ლიძემ (იმერელი ბიჭი). ჩვენდა სასიამოვნოთ და სა-სახარულოთ ამ პირებმა ისე სავსებით, სიკაცხლით და ნიჭით ვავითვალისწინეს მათ მიერ აღებულნი რო-ლები, რომ განჯაში მცხოვრებ ქართველებს იმედი ჩაგვენსა ქართული სცენის სამუდამო მოყვარულთა დას დავიარსოთ და დრო-გამოშვებით წამოადგე-ნები ემართოთ.

ქართული პიესების წარმოდგენას შემდეგ გაი-მართა საკონცერტო განყოფილება, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღეს: სარაჯიშვილმა, კენერმა და ბალანჩიუძემ. ქ-ნი მ. ნ. ხუციშვილისამ როიალზე დაუკრა. ბ. ბალანჩიუძემ ლამაზი სმით იმღერა თა-ვისივე რომანის და გრ. ვალსკის სიტყვები „ოდეს მეწვევა სევდა დამწველი“ და რამდენიმე რუსულ-ქართული სმებიც. საკონცერტო განყოფილებამაც კარგი შთაბეჭდილება მოახდინა საზოგადოებაზე. ბოლოს გამართა ლეკური და ევროპული ცეკვა-თამაში კოტიკოლინით, რომელიც დილის ხუთ სა-ათამდის გაგრძელდა.

ღამის პირველ საათზე თბილისიდან მოწვეული ძვირფასი სტუმრება აქაურმა ქართველმა საზოგადო-ებამ მიიწვია ვანშაშზე საკრებულო დარბაზის ერთ-ერთ ხალხით და მცენარეებით მორთულ-მოკაზმულ ოთახში და თვისი გულწრფელი მადლობა განუცხა-და საქველმოქმედო საქმისთვის უსასყიდლო შრო-ბის მიღებისათვის. ვანშაშმა საერთოთ მხიარულათ ჩაიარა. წარმოითქვა რამდენიმე სიტყვა, რომელთა შორის ბ. სვიმონიძის სიტყვამ მიიქცია საზოგადო ყურადღება: ყოველი კეთილი აზრიო, თქვა ორა-ტორმა, რომელიც კი ჩვენი ცხოვრების ვითარებას წამოუყენებია, ამ უკანასკნელი სამი-ოთხი წლის განმავლობაში მხტრელე თანაგრძნობას პოულობს პროვინციებშიო. ამ მხრით განჯა, ბათუმი და ბაქო თითქო ერთმანეთს ეგვიზრებიან და თვით საქართვე-ლის დედა ქალაქს თბილისაც კი წაუსწრებო. ვი-სურვებთ, დაბოლოვა ორატორმა თვისი სიტყვა, რომ განჯის ქართველობაში ამ სასიკადალო მოე-ლენას უფრო და უფრო მეტი ნაყოფიერი ნიადაგი მოეზოგოს, რათა მით ჩვენს საერთო სამშობლოს, საქართველოს სასურველი მერმისი მოსწრებოდეს. საზოგადოება, დიდათ სასიამოვნები, სახლებში და-ბრუნდა დილის რვა საათზე.

დასასრულ, დიდი მადლობის ღირსნი არიან ამ საღამოს გამეე პირნი: ა. გ. ყანჩელისა და საპატოო კომიტეტის წევრები: ა. სარაჯიშვილი, მ. ფურცე-ლიძე, ს. მაჩაბელი, კ. ხუციშვილი, ფ. კიკნაძე და ნ. მჭედლიშვილი, რომელნიც დაუღალავთ შრო-მობდნენ, რათა საღამო რიგიანათ მოეწყოთ. შესაძ-ლოა ბევრი რამ აკლდა, ბევრი რამ არ იყო თავის როგზე, მაგრამ გამეე პირთ დანაშაული არ მოუძღო-ვით. თვითოეულ მათგანს თამამათ შეუძლია თქვას: feci, quod potui.

ტყის მცველთა ბორც-მოქმედებანი.

ამდენათაც კაცი ახლო უკვირდება გლებთა უკიდურეს ცხოვრებას, რომდენათაც გულდაღებით თვალ-უურს ადევნებს მის ტანჯვა-ვაებათ, იმდენათ მატულობს მისი განცდილობა და უნებლიეთ ეკითხება თავის თავს: რა ამტანი და გულ-მგავარი არსება გლები?! მართლაც, კაცმა რომ გამოიანგარიშოს კანონიერი და ბევრჯელ უკანონო საეკლესიო გავასახადი, რომელიც საცოდავ გლებს მამე უღლათ კისერზე აწევს და აგრეთვე შემოსავლიც, რომელიც გლებს წლის განმავლობაში შემოდის ოფლის ღირით, — დავრწმუნდებით, რომ გარდასახადი ყოველთვის ორჯელ მაინც აღემატება შემოსავალს. ამიტომ ზოგი ყელამდე ვალში იხრება, ზოგს შიშვითი სული და ძალ-ღონე მოხდელი აქვს და ზოგიც, თუ მკლავიც უჭრის, ყაჩაღობს და სხვა ამ გვარ უზნეო საქციელს მისდევს. ამ წამათ მკითხველის ყურადღებას მივაქცევთ იმ ტანჯვა-ვაებაზე, რომელიც მიყენებული აქვს გლებს ტყის მცველთაგან, ასე წოდებულ „აბეშიკა-ბოლესოფიკებისაგან“.

6 — 7 წელიწადი, რაც ტყის მოხელეთ ემსახურებ, დავკვირებთ იარ ტყის-მცველთა მოქმედებას, როგორც თბილისის, ისე უმეტესათ ბაქოს გუბერნიისაშიც ამ ხნის განმავლობაში გამოსაძიებლათ მქონია არა ნაკლებ 200—300 საქმისა ტყის მცველთა მოქმედებაზე. თითქმის 80% მეტი ბორც-მოქმედება აღმოიჩინა.

წარმოიდგინეთ, ზოგ სოფელში მოქალაქეების ისე არ ერიდებათ, როგორათაც „აბეშიკებისა“ (ბაქოს გუბერნიისაში „აბეშიკებს“ „მეშა ბეკს“ ეძახიან, ე. ი. ტყის თავადს). სოფელში ყველას კარი ღიაა „აბეშიკებისთვის“; ვისთანაც კი იწებებს „აბეშიკი“ ჩამოხტამას, მასპინძელი უფუტეულათ ლოგინივით უნდა ეგებოდეს და, ვაი იმის ბედს, თუ მცირეთაც არის, „აბეშიკის“ მოთხოვნილება რომ არ აღასრულა! ამისთანა მაგალითები იშვიათი არ არის: ვთქვათ, ერთი გლეხი მგორებს ვადამეტრებულთა. პირველი მისდის დიდი ძღვენით „აბეშიკთან“, მიაქვს აგრეთვე, რასაკვირველია, „გასამრჯელოც“ ფულათ და თხოვს, ამა და ამ კაცს ოქმი შეუდგინეო. „აბეშიკიც“ არც აციებს, არც აცხებებს, მაშინვე შეუდგენს ზოლმე საბარლო კაცს ოქმს და მოწმით ან მოქრთამესვე დაისწრებს, ან — არა და აღკვეს უმოწმით. *) რამდენმე ხანს შემდეგ იმ საწყალ კაცს

მსაჯულისაგან უწყება მოსდის. განცდილობელი ეკითხება თავს, რათ? როდის? რისთვის? და გულდათუთული, რამდენჯერმე მისდის საზარო ქალაქში, რომ ბოლოს გაიგონოს ის ჯავრი, რომლითაც 25 — 70 მანეთი ჯარიმა ედება. ეს იმიტომ, რომ მან ევრ დაკამყარდო თავის დროზე „აბეშიკი“. ისეა საქმე დაყენებული, რომ სასამართლოებში ერთ „აბაშის“ უფრო მეტი გასავალი აქვს, ვიდრე 3 — 5 და მეტ მოწმეს. საქმე არც ამით ბოლოვდება. თუ ერთსა და იმავე პირზე ორი წლის განმავლობაში ორჯელ შედგა ოქმი, მას ხომ ატუსაღებენ კიდევ ორ კვირიდან ორ თვემდე.

ეთქვათ აგრეთვე, რომ რომელმე „აბეშიკა“ ფარულათ გაყიდა სახაზინო ტყე. თავის ამ გვარი ბორც-მოქმედება რომ დაფაროს, ხმარობს შემდეგ ხრიკს: დარაჯობს, ვიდრე იმ გაჩხილ ტყის ახლო-მახლო ვისმე შეხედებოდეს, და მაშინვე ისწრებს მოწმებს და მთელ გაჩხილი ტყის საფასს ახვევს ამ საბარლოს თავზე. საბარლო ათი და ოცი მანეთის ჯარიმით კი ევრ გადარჩება, ხშირათ 80 დამეტი მანეთი ჯარიმა გადახდება, და ეს იმიტომ რომ ერთი ზურგი ხმელი შეშა ტყიდან გამოიტანა. ასეთი მაგალითებიცაა: ეთქვათ, რომელსამე გლებს თავის ბაღიდან მოაქვს ხეები ან შემონართმევი ხმელი ტრატები. ამას რომ დანახავს „აბეშიკი“, დაუწყებს ვაჭრობას, ამდენი და ამდენი მომეცო, თორემ შეეღვს დაგაყენებ. თუ როგორმე მოიმალიერა გლებმა ხომ კარგი, თუ არა-და, შეუდგენს ოქმს. იმ ოქმში რომელი ინსერირებს საქმის ნამდვილ გარემოებას. არა. წერს, რომ ამა და ამა სახაზინო ტყეში იყო მოჭრილიო. მოდი და ტყეცა გლებმა დაუმტყეოს, რომ „აბეშიკი“ სტყუოს: ხშირათ სამსჯავროში გაბეღვითაც ევრ ლაპარაკობს, რადგან ეშინია „აბეშიკა“ ამისათვის მეორეთ უარესი დღე არ დააყენოს...

* კიდევ კარგი, თუ მართლის მოკვარე ტყის უფროსი (дѣвичій) შესვლათ, თორემ შენი მტერი, რომ გლებებს დღე აღკვით გაიძევრა „აბეშიკებისაგან“! ისინი ყველა ჩაჩხივ უარესნი არიან!

შეუძლებელია ყველა ის ხრიკები და უსინდისობა ჩამოითვალოს, რომელთაც ხმარობენ გაიძევრა ტყის მცველები ბეჩაე და უმისოდაც დანაჯრული გლებების მოსატყუებლათ და გასაყვლეფათ. ასეთი შევიწროება რომ აცდეს გლებს, საჭიროა ტყის უფროსებმა (дѣвичиимъ) ამას უფრო დიდი ყურადღება ათხოვონ და თავის თანამეწმეთ, ესენი, „აბეშიკების“ მიღების დროს იმას კი არ დაუტუნდნენ, რომ იგი იყოს მოსულად და ახვანი, არამედ უმ-

*) „აბეშიკებს“ კანონით უფლება აქვთ მინაჭუბული შეადგინონ ოქმი 25 მანეთამდე უმოწმით.

თავრესათ უნდა აქცევდენ ყურადღებას მის ზნეობრივ მხარეს და „ამეზიკის“ ქცევას ზნითა ადვენებდენ თელ-ყურს, იკვლევდენ, რამდენათ მართალია იმათი შედგენილი ოქმი, ყურადღებას აქცევდენ გლეხთა საზივარს, „ამეზიკების“ ბოროტ-მოქმედებას და სხ. ყველა ამას რომ მიეძკეს ჯეროვანი ყურადღება, მაშინ „ამეზიკთავან“ ჩაღნილი ბო-

როტ-მოქმედება ბევრათ შემცირდება. გლეხ-კაცობაც ისე შევიწროებული არ იქნება ამ მხრით, როგორათაც დღეს არის, შემცირება ბოროტ-მოქმედებისა, რასაკვირველია, უმთავრესი სურვილია მთავრობისა და მომეტებულ ნაყოფსაც შექმნის ხაზინას.

გ. ასადგისიძე.

გაბრიელ ეპისკოპოსის გარდაცვალების გამიძა.

გლოვის ზენარი ქართველთა ერსა ხელ ახლათ თავზე გადაეფარა: მამულიშვილი საუკეთესო შავმა სამარემ შთანთქა, დაფარა.

ბევრი ვაგებით ტანჯულ ქართველებს ქირის უფლობა აღარ გეციოდება და უმჯობესნი მამულიშვილნი თითო-ორიოლა ყოველ წელს კვდება.

აი, ახლაცა მამა გაბრიელ გამოეთხოვა ქართველთა ერსა.

სათნოებითა შემკულმა კაცმა იქ განისვენა, სასუფეველსა.

მან თვისი დღენი მამულს შეწირა და უთუა. იგივე ცრემლები ღვარა. წამლათ გაუხდა თვის სამშობლოსა, ტანთ საცმელივით გარსა ეფარა.

ბევრი რამ კარგი მან დავეიცოვო და გავეცინათლა იმითი ბნელი! მაშ, მანამ იყოს ქართველი ერი, უკვდავი იქნას იმის სახელი.

დ. ტყეშელაძე.

კვირიდან კვირამდე.

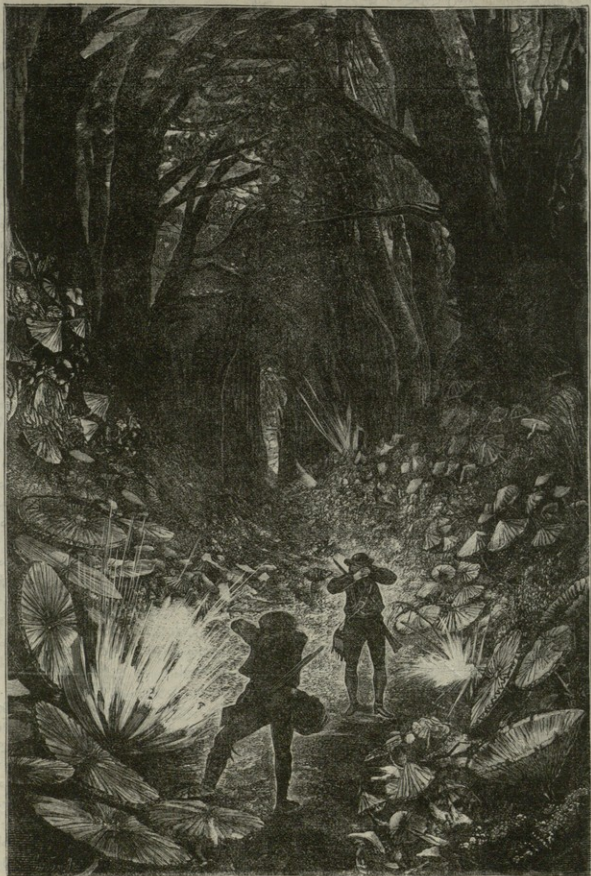
საკვირველია ჩვენი ჭურნალ-გაზეთობის საქმე. ისე არ წარმოთქვამს რომელიმე დრო-გამოშვებითი გამოცემა მეორე გამოცემის შესახებ რაიმე მოსახრებას, რომ მას ერთი აუღმაყალი არ დაატეხონ თავს და არ დაწამონ ფარული უკეთური აზრი, ვითომც სურდეს იმ გამოცემის არსებობის მოსაპობა. კიდევ კარგი, თუ ამისთანა მითქმა-მოთქმა სტამბის გარეშე ტრიალებს, მაგრამ მაგარი ის არის, რომ ამ ბოლო დროს ამ „მოვლენამ“ ჩვენს მწერლობაშიაც იჩინა თავი და, დროზე თუ არ მოვსებთ, სწორეთ მომაკედინებელ ჩვეულებათ გადავადექცევა... ჯერ ერთი ის წარმოდგინეთ, ბო უნდა იყოს დროგამაშვებითი გამოცემა, რომლის არსებობა და კეთილ-დღეობა მხოლოდ კრიტიკის უქონლობაზეა დაფუძნებული?!. იქნები ისე არსად იყოს საჭირო კრიტიკა, როგორც საჭურნალ-გაზეთო საქმეშია საჭირო, თუ მივიღებთ მხედველ-

ბაში დასტამებული სიტყვის ვაგლენას უმრავლესობაზე, მაშინ ცხადთ და ნათლათ წარმოადგება კრიტიკის აუცილებლობა: საჭურნალ-გაზეთო საქმის წესიერ ნიადაგზე დაყენება რომ განაოლების ერთი საუკეთესო საშუალებას გაუმჯობესებისას მოასწავებს. სამწუხაროთ, აქამდინაც ვერ შეგვეცინა ეს საანბანო ქუმარიტება და ეცდილობთ კრიტიკის გაუქმებას, როგორც ლათინურათ ამბობენ ხოლმე, per fas et nefas, ე. ი. ყოველივე საშუალების ხმარებით. არ გავინილა, არ თქმულა არსად, რომ კრიტიკას თავისდა თავით ბოლო მოელოს რომელსამე გაზეთისათვის ან ჭურნალისათვის და, თუ ავკვარი რამ მომხდარა, ისევე დაღუპული გამოცემის მმართველებს ბრალი ყოფილა. ცხადია ამ დროს კრიტიკა მხოლოდ საერთო, საზოგადო აზრის აღმოსარებელი ყოფილა და ვინ რას გააწყობს ამისთანა მძლავრ მტერთან, თუ თვით ხელ-მძღვანელნი არ ეცდებიან საქმის რიგინათ წაყვანას. აგრე რომ ყოფილიყო, ერთი დამოუკიდებელი გაზეთი, სხვა „ორთოდქსა-

ლტრ* გამოცემებისაგან ათვალწუნებული, დიდი ხანია უნდა აღგვილიყო ღედა-მირის ზურგიდან; რადგან ისეთი ერთობა-კრიტიკა — უშეგრი და მწერლობაში შეუფერებელი სიტყვებით შეწყული — თითქმის სხვას არავის ხელობა წილათ. მაგრამ, ლეთის მაღლით, ამისდა მიუხედავად, ხომ არსებობს და იმედებით სახე ვაიყურება მომავლისაკენ. ჩვენ სწორეთ ბოლომის მოხდა გვეპირდება მკითხველთან, რომ საპქსიომო რამეებს მოეთხოვრობთ, მაგრამ რას ექმთ, ნება უნებლიეთ უნდა წაიხიშოთ ვეღა ეს, რომ ჩვენს ნალაპარაკებს სხვა განზრახვა არა დაწამონ. ჩვენ გვსურს მივუთითოთ ჟურნალ „მოამბის“ ერთ ნაკულუვეანობაზე, რომელიც ამ ბოლო დროს ყველასათვის აშკარა შეიქმნა. საზოგადოებაში ამის შესახებ კიდევ ლაპარაკობენ და მწერლობა რომ გაიშოდეს — ეს ხომ მოვალეობის თაიდან აცილება იქნება. ჩვენ „ვერიასაიეთ“ უსაფუძვლოთ და უსაბუთოთ ხობტას ვერ ვეტყვით მას, არამედ შეეხებით პირდაპირ არსებით სავანს, რადგანაც ჟურნალი „მოამბე“ — საზოგადო კუთვნილებათ მიგაჩნია და მისი გაუმჯობესებაც ადვილათ. ჩვენ შედგელობაში ვიცქეს „მოამბის“ ის ნაწილი, რომელსაც საზოგადოთ „შინაური მიმოხილვა“ ჰქვია. აგრეთ წოდებული „სქელი“ ჟურნალების, რომელთ კათეგორიას ეკუთვნის ჩვენი ჟურნალიც, „სულსა და გულს“ შეადგენს შინაური და გარეშე ცხოვრების მიმოხილვა ან ქრონიკა. ამ განყოფილების ხელმძღვანელი სჯის საშინაო თუ საგარეო ცხოვრების სხვა-და-სხვა მოვლენას და მით გზას უკვლევს საზოგადო მსუქლობას. ეს ნაწილი ჟურნალს აძლევს ფერსა და მართულებას, რომლით ჟურნალები ერთი მეორისაგან განირჩევიან. ამიტომ საქირთა, რომ ამა თუ იმ ჟურნალის რედაქციას ცოდნით და გამოცდილებით შეჭურვილი მიმოხილველი ჰყავდეს, თუ სურს, რომ მისი ჟურნალი უბრალო კრებულს არ დაეგვიანოს, რა საზოგადოებაში შესაფერო ვაგლენა მოიპოვოს, რათა ჟურნალის აზრები სახელმძღვანელოთ გაუხაროს საზოგადოებას. გავისწვოთ ჩვენი ძველი ჟურნალები და დავრწმუნდებით, რომ ამ მხრით ისინი შესაფეროთ ასრულებდენ თავის მოვალეობას. სამწუხაროთ, ამასვე ვერ ვიტყვით ჩვენს ნორჩ ჟურნალ „მოამბეზე“. ამას აქვია ის „სულის ჩამდგმელი“, რომელსაც ადვილათ შეეძლოს ჟურნალის განცხოვლება. ამორი წილის განმავლობაში, ვინ იცის, რამდენჯერ გამოვიყვალ მან შინაური ცხოვრების მიმოხილველი და ვერც ერთიკი ვერ შეიჩინია.. აი, ამ იანერის ნომერშიაც ვილაყ ახალი „მიმოხილველი“ გამოჩენია. ეს გვიძლენის ჰომეოპათიური დოზით იმ საგნების „მიმოხილვას“ (!), რომელიც დიდი ხანია გამო-

არკია ჩვენმა ვახუთებმა. ამიტომ, ეტყობთ, რომ აქ ეინმე მპოვოს გონების საზღო. სამაყეროთ ის ამოკითხას ამ მიმოხილვაში ერთი მშრომელი პირის გაციხვას, რაც თავის უსამართლობით ბევრს გააცხარებს. ჩვენ ვამბობთ ეს ზაქარია ჭიჭინაძის უმართებულო სტენებაზე. აი, თვით ამონაწერიც: „ვეფხვიანმა მხოლოთ სიტყვამ მოიღვეწობამ“ არ წავიტიყუოს და ერთი საწყალით არ მივეწყუოთ „ჯავლაყ ცხენსა“ და მეჩანს, რომელიც მირბის და მიგაფურენს“. კახაბერობა არ ვუწოდოთ მას, ვინც ვერ იხამს (ესეც ქართული!) კახაბრობას. ყველა ამის თქმას გვიძლენს შემდეგი გარემოება. ავერ „საქართველოს კალენდარში“ აღნიშნულია მოღვეწოთა შორის ზ. ჭიჭინაძე და კალენდრის ფურცლებს აშევენებს მისი სურათიყ და ბიოგრაფიაყ. ჩვენ ამაზე არაფერი ვეტყქმის. არაფერს ვიტყოდით მაშინც კი, რომ კალენდრის შემდგენელს აქვე გვერდით მოესეა ახატულიყ (!), ისეთივე სურათით და საინტერესო ბიოგრაფიით. ეს გარემოება მხოლოთ ამტიცებს, რომ მკალენდრეს თვალთა ხედვის ისარი (!) ძლიერ მოკლე მანძილსა ჭრის. აეთი ისარი მხოლოთ ბავშვების გასართობათ თუ გამოადგება, თორემ ჩვენ ხელსაც არ დავაკარებთ“...

არ ვიცი, იქნება ჩვენში გამოჩნდეს ეინმე, რომ ამ „მიმოხილვის“ (!) დამწერს დაასკება მიულოკოს და მომწიფების მოწმობაც მიუსაჯოს, მაგრამ ჩვენი მხრით ვტიკობთ, რომ ამგვარი „მიმოხილვის“ დასტამვა ვერაფერ ხერის დაყრის ჩვენს ჟურნალს, რომელსაც პირველშივე საზოგადოება თანაგრძობით მიეგება... ზაქარია ჭიჭინაძე და ახატულიყი?.. განათვით საზოგადოებამ არ იცის, რომ ესენი შესაძარბეღნი არ არიან?.. მამ რათ ვუხუვეთ მკითხველს თვალს?.. ზაქარიას არ იცნობენ, როგორც მწერალს. თვით ზაქარიას თავის თაი მწერლოთ არც მიანნია. საზოგადოება საყურადღებოთ თვლას ზაქარია ჭიჭინაძის მუშაობას სულ სხვა სარბიქლს და განა ამ მიქსედენას მოღვეწობა არ დავრქმის?!. გობსენეთ მარტო აჭარა ლენა-ქობულეთში მაგზაურობა, ეროვნული გრძობის ვაღვიძება მამაღიან ქართველებში, ვაღვიძებთ ამის შესახებ მსგან „იფერიაში“ დასტამული წერილები, დამატეთ ამას ჩვენი მწერლების გამოცემანი იმ დროდან დაწყებული, რაც არავითარი გამოცემელი ამხანაგობა არ არსებობდა ჩვენში — და ცხ. დათ დანიანეთ, რომ ზაქარიას შრომა, თამაშთ შეგვიძლია თქვათ, ფასდაუღვეწობა. ჩვენ კი, უმაღლერი, კიხებით ვიხსენებთ მას და გვწინს, რომ მისი ნახტი დავინახეთ ისიც სად? — გუნთას კალენდარში!.. აი, „შინაურულით საპუბლიცისტო“ საქმის მოწყობას რა მოსდევს შედეგათ!.. ამის-

იშვიტის მცენარეები.

თანა უსიამოვნო ამბების ასაკლებლათ და საზოგადოთ საყურნალო საქმის ჯგროვანათ მოსაწყობათ ჩვენ ვგონებთ საქიროა მოხდეს არსებითი ცვლილება თვით საჩრდექცო პერსონალში, უმისით ყურნალის „მოსულოცება“ არ შეიძლება. ის ისევ „მიუსტებული“ იქნება, როგორც ახლა არის...

თებერვლის 4-ს დამთავრდა ჩვენი სათავტრო სეზონი. წარმოდგენის ვათავებს შემდეგ საზოგადოებამ რამდენჯერმე გამოიხმო მსახიობთა დასი და აღტაცებული ტაშის კერით დააჯილდოვა, როგორც მთელი დასი, ისე რეჟისორი—ჩვენი ნიჭიერი მსახიობი, ბ. ვლ. მესხიშვილი. ასეთი არა—ჩვეულებრივი მადლობა და თანაგრძნობა სწორეთ საყურადღებოა და ჩვენი ცხოვრების მფიცალუყურსაც ავადლებს აღნიშნოს ეს ვახუთის ფურცლებზე. შესანიშნავია წარსული სეზონი იმითაც, რომ ჩვეულებრივთ დფეციტით არ დაბოლოვებულა. რამ მოუპოვა ჩვენს თეატრს საზოგადოების თანაგრძნობა? უპირველეს ყოვლისა, წარსულ სეზონს თუ ვადაველეთ თვალთ, ჩვენს ყურადღებას მიიქცევს რეპერტუარის ვაუმჯობესებმა. წარმოდგენილი პიესების სიაში, რაც უნდა გულ-ლოდინეთ ეძებოთ, თქვენ ვერ პოვებთ იმისთანას, რომელსაც ჩვენი სცენის შემუფერებელი ხასიათი ჰქონდეს. შეუსაბამო და უწყაწური შინაარსის პიესებს, რომლით ასე მდიდარი იყო წინანდელი სეზონები, წრეთულს სრულებით არ ჰქონდა ადგილი დათმობილი.

რეპერტუარი შედგებოდა ზოგიერთი ახალი და კლასიკური პიესებისაგან. თვით მსახიობთა დასი ვაუმჯობესებული იყო. თითქმის ყველა ჩვენი ნიჭერი არტისტი იღებდა მონაწილეობას. განსაკუთრებით აღსანიშნელია, რომ ჩვენი საზოგადოება ამ სეზონში და და-ძმა მესხების ხელ-ოწურთ თამაშობით ტებებოდა. ამთ ვარდა ჩვენს სცენაზე თამაშობდნ ჩვენი წარჩინებული მსახიობნი: ქ-ნნი საჯაროისა, ავალიშვილისა, ჩერქეშიშვილისა, ბბ. ვასო აბაშიძე, ვლ. მესხიშვილი, კოტე ყუფიაი, ბ. გვედვიანიშვილი. ამისთანა ცნობილი არტისტებისაგან შემდვარ დასს, რა ვასაკირველია, უნდა მიეზიდა ხალხი. ამიტომ ამათ ბენფისებს ჩვენი საზოგადოებაც ბლომთ ესწრებოდა. სცენის მოწყობილობასაც არა უჭირდა-რა. ამ სეზონს შემდეგ ჩვენს თეატრს დარჩა ვაუმჯობესებული ვარდერობი, რადგანაც ახალ პიესებისათვის ახალი ტანისამოსი იყერებოდა. თვალ-წინით იყო მოწყობილი, მაგ., „მადამ სან-ფრის“ და „იაკობელების“ წარმოდგენები. ყველა ეს არის ღირსება წარსული სეზონისა. სამწუხაროთ, ღირსებასთან ერთათ მას ნაკლიც ემჩნეოდა. მეორე ხარისხის

როლები აღმასრულებლნი სრულებით ან ვარგოდნ ვარდა ახალგაზდა მსახიობის ჩხეიძის ქალიშვილი, რომელიც სწებებზე მეტ ნიქს იჩენს თამაშობაში. ამათში ბებრი იმისთანა აქტიორები იყვენ. რომელიც ცნობილ არტისტებს ვერ შეეთამაშებოდნ ხოლმე და მხოლოთ ანსამბლს აუტუტებდნ. სასურველია ეს ნაკი შემდეგში მაინც შესწორდეს. ახლა პროინერის სხვა და-სხვა შესამჩნევ ადგილებში ხშირათ იმართება ხოლმე სცენის მოყვარებისაგან წარმოდგენები. აქ უნდა მოეძებნოთ მსახიობნი ჩვენ დასის შესასებლათ. კამიტეტის მოვალუობა ეს საქმე შესაფერათ მოაწყოს. მაგალითათ შემოდგომაზე წერდნ „იეგრისა“ ფოთიდან, რომ „და-ძმა“ წარმოდგინეს სცენის მოყვარულთა და კარგი შთაბეჭდილება მოახდინეს დამსწრე საზოგადოებაზედა. ის სცენის მოყვარულინ მეტე აქ ჩამოვიდნ თბილისში, მაგრამ ვერა ვზით ვერ მოახერხეს დასში შესვლა. ასეთი უყურადღებობა, თქმა არ უნდა, შევაფრხებთ ჩვენი სათავტრო საქმის მსვლელობას. უყურადღებოთ დაუტოვებია კამიტეტს აგრეთვე ბ. იერ. გულისაშვილის პიესაც, რასაც ჩიოდა აეტორი ამას წინათ „იეგრისაში“ დასტამბულ წერილში. დამწერის თავის ნაწარმოებთ კამიტეტისათვის წარუდგენია და, როგორც ის ამბობს, წაკითხვაც კი არ უღირსებიათ. ერთი პიესა ბ. გულისაშვილისა ჩვენ გვინახავს სცენაზე და კარგათ გვახსოვს საზოგადოებასაც მოეწონა. სასურველია, შემდეგში სათავტრო საქმის მმართველებმა უფრო მეტი ყურადღება, უფრო მეტი მიუფერებლობა გამოიჩინონ და ჩვენი ცხოვრების გამომამტეელ პიესებს უპირატესობა მისცენ. თეატრის გამგებლებმა უნდა დაიპყრან „მართლის მწერალი“, რადგანაც ეს ისე არსად არის საქირო როგორც აქ, ხელოვნების ტაძარში—ამ ნიქის და მხოლოთ ნიქის სამფლობელოში. „მიეცით ნიქსა გზა ფართო!..“ აი, ღვეზი ხელოვნების მსახურებისა. ერთი პატარა შენიშვნაც კიდევ ჩვენ გვგონია, რომ ადგილების ფასებს უნდა დაუკლოს კამიტეტმა. ფასებს მოვატება მხოლოთ მაშინ, როცა კამიტეტს საბუთი ექნება, რომ ხალხი ბლომთ დაესწრება ამთ თუ იმ წარმოდგენას. ნუ დაგვიწყდება, რომ ჩვენი თეატრი—სახალხო თეატრია უწინარეს ყოვლისა, ამიტომ თეატრში შესვლა უპირველესობას უნდა ვაუფადელიოთ. მაინც-და-მაინც ახალი კამიტეტის პირველმა ნაბიჯმა დაგვანახა, რომ მხნეობას და საქმის სიყვარულს კარგი შედეგ მოსდევს. სასურველია ეს მხნეობა მას კვლავაც არ დააკლდეს...

ზოგი მყენარის ყვაილი სიმწიფის დროს სქდება და ხმას გამოსცემს ხოლმე.

მველი დროის მწერლები ხშირათ მოგვიტარებენ, რომ ზოგი მცენარე ხან-და-ხან ძლიერ ხმას გამოსცემს ხოლმე. პინდარი ერთ-ერთ თაყის ლექსში ამბობს, რომ ყვაილი ფინიკის პილპისა ისეთი ძალით სქდება, რომ ამ დროს დიდ მზარობას გამოსცემს და ამით გაცნობებს გაზაფხულის მოახლოებას. დიდ ხანს ეს შეუძლებელი ეგონათ და არ ჯეროდათ. ხოლო დიდებულმა ბუნებისმეტყველმა ალ. ჰუმბოლტმა მიაქცია ამ მოვლენას ყურადღება და მისი სინამდვილე ყოველ იქნს გარეშე დასვა. მიზნეზ ასეთი საოცარი მოვლენისა ის არის, რომ სიმწიფის დროს ყვაილი ბეგრ სითბოს შეიცავს. ამ სითბოს გამო კი ჰაერი და წყლის ორთქლი, რომელიც ყვაილშია, გაფართოვდება, გადიდება—და ამიტომ გარეგანი კანი ყვაილისა გასქდება და ხმას გამოსცემს.

*) ის. სურათი 125 გვ.

ლ ე კ ი

გაბრიელ ეპისკოპოსის ანდერძი.

(„მწიგნოს“ № 2. *)

მოკლად სამღვდლო იმერეთის ეპისკოპოსი გაბრიელი 1890 წელს იმ ანდერძს დაწერა, რომ ეს ანდერძი არ დადგინდება. ამისთვის მისმა მეუღლემ შეადგინა ანდერძი თაყის ქონებისა და ფულების შესახებ, რომელიც მის დარჩებულას გასვენების დროს მოგვეყვას ანდერძი:

წმიდა ხატებიდან ორი, მაცხოვრის და ღვთისმშობლისა მოკლდელი ხატები ჩამოიკაღოს ჩემ სასაფლაოსთან გიუტრობელი კანდელით, რომელიც დღესაც ჰკიდია ამ ხატების წინ. ყველა სხვა ხატები და აგრეთვე რუსული და ქართული საეკლესიო ღვთისმსახურების წიგნები ვაიგზავნოს გურიაში საფულ ბაზვის ცკლესიაში.

ძვირფას პანაჯიას, რომელიც მიბოძა მე ხელწიფე იმპერატორმა, და აგრეთვე ძვირფას არქი-

მანდრიტის ჯვარს აღმასებით მორთულს, რომელსაც მე ემზარობდი ღვთისმსახურების დროს, ესწირავ ქუთ. საკრე. ტაძრის საღაროს. მეორე პანაჯია, რომელიც უფრო უტყუესი იქნება, მიერთვას პირველ მღვდელ-მთავარს, რომელიც დაესწრება ჩემი წესის აგებაზე, და გარდა ამისა ფულითაც იქმნეს დასაჩუქრებული. მესამე პანაჯია მიერთვას მეორე მღვდელ-მთავარს, თუ მეორეც დაესწრას, და მასთან შრომისათვის ფულებიც მიეცეს. თუ მეორე ეპისკოპოსი არ დაესწროს, მაშინ ეს პანაჯია გადაეცეს იმავე ქუთაისის სობოროს. თუ ჩემს შემდეგ დარჩეს ხეირიანი ახალი ანაფორები და კაბები, ესეები მიერთვას წესის აგებაზე დამსწრე არქიმანდრიტებს, დეკანოზებს და არჩი-დაკენებს და აგრეთვე იგინი დაჯილდოებული იქმნენ ფულითაც; ხოლო კრებულის მცირე წევრებს მიეცესთ ფული. დანარჩენი უფრო ნაკლები ტანთ-საცმელი, საცკლები, სტოლის საფრები, ქეშსაგებელი დაუროგდეს არქიერის გარანზე მცხოვრებ და სხვა ღარიბებს; ხეირიანი ნივნები გელათის ტაძარს, ხოლო ძალიან ძველები ქალაქის ღარიბებს; მათვე დაუროგდეს სტაქნები, ბოლუდები, ჩიის კოვხები (გარდა ვერცხლისა); ასევე მოიქცენ საშარეულოს ავეჯეულობის შესახებ, ე. ი.

*) ის. გვ. № 7.

მიეცეს ღარიბებს. ეგრეცხლის ყველა ნივთები, რომელიც ჩემ სიკვილს შემდეგ დარჩება, ვაიცილოს და ფულები დაუროგდეს ქალაქის ღარიბ მცხოვრებთ, ანუ ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის ღარიბ მოსწავლეთა.

ჩემს პატარა წიგნთ-საცავს ჩემი ანდერძის აღმასრულებელი ასე უნდა მოეპყრას: ყველაზე უწინარეს მოიწვიოს ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის უფ. ზედამხედველი, მისი თანაშემწე და ამავე სასწავლებლის სამმართველოს ერთი წევრი და მათ მიეცეს ნება აღიჩინონ ჩემი წიგნთ-საცავისაგან ყველა ის წიგნები, რომელნიც სასარგებლო და გასაგებები იქნება ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის მოწავთეთათვის და სახელღობ საბავშვო ტურნალები, ნახატებიანი ტურნალი „ნივა“ და ყველა ქართული წიგნები და მასთან ხუთი ცალი ჩემი ქადაგებისა. ყველა ესეები წაიღონ სასწავლებელში მოწავთეთა წიგნთ-საცავისათვის. სამი ტომი ნახატებიანი დაზღუდვისა ტყაყის ყდებში გაცემებული გარდაეცეს იმას, ვინც იქნეს მაშინ, ე. ი. ჩემი სიკვილის დღეს, ჩემ ნათესავთაგანი სასულიერო აკადემიაში მოსწავლედ, ანუ სემინარიაში, ბერი ანუ მღვდელი; წინააღმდეგ შემთხვევაში ეს წიგნები იმავე ადგილზე დარჩეს, ჩემი მოადგილეების საკუთრებათ, ხოლო ჩემი დახატული სურათი დარჩეს იქვე, სადაც ახლა არის. აღბოძო მრავალი ფურცელაფილი სურათებით მიეცეს ჩემს ძმისწულს მიხეილ ათანასეს ძეს ქიქოძეს ანუ მის შვილს ჩემ მოსაგონათ, კვლავ სხვა სურათები იქვე დარჩენ. ყველა სხვა წიგნები ჩემი წიგნთ-საცავისა წემიწირავს თბილისის სასულიერო სემინარიის მოწავთეთა წიგნთ-საცავისათვის.

თუმცა ჩემი სიკვილის დროსაც მე, ღეთის მადლით, ყოველთვის ვეწეოდი ყველა წოდების შეუძლოთ და ღარიბთ, სხვა და სხვა სასწავლებელში ღარიბ მოსწავლეთ, მაგრამ ვგრძნობდი რა, რომ ასეთ შეწყვეტას აქვს მძლავრ დროებითი მინიწინებობა, მე ვცდილობდი, შემეღვინა თანხა, რომ ამ თანხის სარგებელი სამუდამოთ ენაზრათ ღარიბთა სასარგებლოთ. ამ თანხიდან ესწირავ ქვემოთ მოხსენებულ სასწავლებლებს და ქველის მომქმედ საზოგადოებას:

1. ქუთაისის საზნაურო საადგილ-მამულო ბანკში დაკულს 12,200 მანეთს გირავნობითი ფურცლებით ეუტრებ და ვთანადრძებ სამუდამოთ ბანკის შკოლას 12,200 მან.

2. იმერეთის ეპარქიის სასულიერო წოდების ქვრივთა და ობოლთა სამხრუნველოს ორი ათას მან. 2000 მ.

3. ქუთაისის სამოქალაქო საქველ-მოქმედო საზოგადოებას ქალაქის ღარიბთათვის ათას ხუთთხ მ. 1500 მან.

4. ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის ღარიბ მოწავთეთათვის სამი ათას მ. 3000 მან.

5. თბილისის სასულიერო სემინარიის ღარიბ მოსწავლეთა სასარგებლოთ სამი ათას მ. 3000 მან.

6. იმერეთის ეპარქიალურ ჩემ სახელზე დაარსებულ საქალბო სასწავლებელს ხუთი ათას მ. 5000 მ.

7. ქუთაისის უფასო საქალბო სასწავლებელს ორი ათას მ. 2000 მ.

შენაშენა. ყველა ჩემოთ აღნიშნული ფულები სამუდამოთ უნდა ინახებოდენ ხელ-უხლებლოთ გეგბლიანი ბილეთებით, ხოლო მათი სარგებელი იხმარონ თანხმათ ამა ანდერძისა.

8. გელათის მონასტრს ეუტრებ ათას მანეთს, იმ პირობით, რომ ამ თანხას სარგებლოთ ყოველ წლით — ჩემი სიკვილის დღეს — ყველა ძმებმა მიწირონ მონასტრის ყველა ეკლესიებში, და ეს სარგებელი მიეცეს ყველა ძმებს.

9. ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელს ეუწადრძებ უფლებას ჩემ თხზულებათა გამოცემისას იმ პირობით, რომ გამოცემის მოკება ეძლეოდეს ამავე სასწავლებლის ღარიბ მოწავთეთ. ჩემ თხზულებათა პირველათ გამოსაცემათ რუსულ და ქართულ ენაზე ჩემი სურათით, მე ეუწადრძებ იმავე სასწავლებელს ორი ათას ხუთთხ მ. 2500 მან.

ვთხოვ ჩემი ანდერძის აღმასრულებელთ დაუროგონ ჩემ სიკვილს შემდეგ, ჩემ მოსამსახურებს სამასი მანეთი საჩუქრათ, ხევეჯრ ჯამაგირებს ვარდა ამას ვარდა ჩემ სიკვილს შემდეგაც დარჩებიან, როგორც ჩემ სახლში, ისე კერძოთ სხვა და სხვა სასწავლებლებში მოსწავლეთ, რომელთაც მე ვაძლევი შემწეობას; ვთხოვ ანდერძის აღმასრულებლებს, თუ შესაძლებელი იქნება და თანხაც დარჩეს, ყველა ჩემოთ აღნიშნულ გასაეალს შემდეგ, ამ მოსწავლეთ მიეცეს ერთ-დროებითი შემწეობა. ჩემი ანდერძის აღმასრულებლოთ ენიშნავ ჩემ მოძღვარს, რომელიც მაშინ იქნება, და ჩემს ძმისწულებს მიხეილს და მოსეს ათანასეს ძეთა, ლეონტი სიმონის ძეს, სობორას დეკანოზს და კანცელარიის მღვანეს ერასტი სიმონის ძეს თუთბურძებს.

1594 წელში ნოემბრის 19-სა დღესა ყოველად სამღვდელთა თათვის პირველ ანდერძს შემდეგი დაუმატა:

1. თუ რაიმე მიზეზებისა გამო ბაზნის სოფლის შკოლა დაიხურება, ზემო აღნიშნული თანხა გა-

დაეცეს ბაბუის ყოვლად წმიდა ღვთის-მშობლის ეკლესიას საკუთრებათ. ასევე უნდა მოექცენ იმ ეკლესიას მანეთს, რომელსაც ჩემვან შეწირული აქვს ბაბუის შემნახველ-გამსესხებელ კასას, თუ ეს უკანასკნელი გაუქმდეს.

2. ყოველივე ის, რაც ჩემვან წაანდრძობი აქვს თბილისის სასულიერო სემინარიას, დღეს მე ვუანდრძობ ახლა ხანს დაარსებულ კუთაისის სასულიერო სემინარიას.

მყინვარი და მთიელი *)

გაბრწყინდი, მეფე მთისა,
დარაჯო ჩენი მზრისაო!

შენს მაღალ შუბლზე წერია
წარსული ღრანი მთისაო.

შენ, მთაო, ბურო მოხუცო,
მღუმრათ რომ დაგეცქერ ძირსაო—

შენ გაგვინათლე, მთიელთა
სხივი მოგვენივ მზისაო!

განა არ გეახსოვს აღთქმანი
წარსული ჩენი ქმისა?—

ახლაცა ტირის ჩენი მთა
თაის დაკარგულ შვილსაო.

ქართველის გულის ბეგრასა
შიში ვერ ჩაგრაეს სხივსაო:

მტერთა ებძოდენ პირდა-პირ,
მამულს წირაედენ სულსაო.

მოხუც „ჯივიაი“ კერას პირს
ფანდურზე ამას მღერსაო:

მამა-პაპისა ჩაგერასა

მე ვერ მოვუთმენ მტერსაო;

ვერც არწივს გაუბედა:

აბა, რას ეუზამ ლომსაო?

მელია რასლა გაბედავს

— ლომის ლეკვთანა ომსაო.

მაინც კი ვიტყვი სათქმელსა

საწყალი ჩენი მთისაო,

არცა ვინდომებ სირცხვილსა

დასამზობს ჩენი მზრისას,

არცა გადავალ აღთქმასა

დნაღებს წინა-პარათასა.

სხვის სამუდაროთ ვერ გაეზდი

ჩემსა მშობელსა დედასა,

სისხლს დავეღვი სამშობლოსათვის,

კიდევ მივეყები დრო-ქამსა.

მტერს მტრულათ გიფუქლედეები

და ძმურათ — კეთილ-მყოფელსა.

ეს არის ჩემი არსება.

არ ხედავთ წუთისაოფელსა? —

ტრიალებს, ზღვასაებრ დელაეს,

ვერ ხედავს კეთილ მყოფელსა, —

ასე უელია ბნელაში

ამ ჩენი წუთისაოფელსა.

ვერ არჩევს აესა და კარკასა,

ვერც მიმივ, მსუბუქ უღელსა.

ვინც ამპარტყენობს ღირსებით,

ის ვერ მიხედება მცენებასა,

ვერც შემისრულებს ნებასა, —

ამასა ეჩივი „ჯივიაი“.

ორ სიტყვას ვამზობ ჩემსასა,

მაინც არა ვგმობ სამშობლოს,

შემოქმედს ეფოცავ, ზეცასა:

სადაც ეშობილევარ, მოეხუცდე —

იქ სხვას არ მოეცემ ნებასა;

ობლების წკრტიალს ვერ გაეძლებ,

მტირაღს ვერ ენახავ დედასა.

რაც ერთხელ მითქმას, მას ვამზობ,

არა მოეწალით ჩვენსასა.

*) ამ ლექსს მოსიკენი მღერაინ.

ი. ვ. ო. დუღუშაური.

მეტი ღონე არ არი!

ეტრუღი.

(გუბლნი კნ. ანნა პაგარტიონი — დავითიშვილი).

I.

აონაწერებულ ზამთარს ბუნება არ დაუზოგია. კორიანტელ ქარბუქს მოუტყვის არე-მარე, უქადის გაქობას იმ ქმნილებათ, რომელნიც კი მიონდომებენ მასთან შებრძოლებას, შეკამათებს. ხალხი განრისხებულ სტიქიონს დამონებია, შეუყუიან სახლებში, პატიმრებათ გარდაქცულან და გულის ლევით ელიან, თუ როდის მოეღება ამ რისხვას ბოლო, რომ ცხოველ მყოფელ გაზაფხულს შესციონ. ეარო კი სრულიად იმედ-დაკარგული, მომაველში ხედვს მართო სისწყვილიდეს, ტანჯვას, არა-რაობას. ბაზანით მიტკეპია გაცივებულ ბუხარს, სადაკ ოდნე ბუტუტეს თათქმის დაფერულილი ნაკვეთხალი. გაწითლებულ, გაღუჭუტებულ ხელებს ურფეს ნაკარში, მაინც არ ეძლევა მცირედი სითბო.

— ღმერთო, მაკარე, ღთვებავ, შემიმსუბუქე წამება!.. მომეც ღონე არსებობისა, ბედთან გაბრძოლებისა!.. სიტყვებთან ერთათ გადმოღვარა ქალმა კურცხალ-კურცხალი ცრემლები, წამოდგა ზეზე და გაიარა.

— განა არის ამისთანა გარემოებაში კიდევ ვინმე?! წარმოთქვა მან და შეჩერდა.

— არა, არა. მართო ეაროა დატოვებული, გავდებული, მოძულებული, უფარვისი და მეტი!.. ქალი ეკლავ შედგა, თვარი მიმოაელო გარემოს. ოთახი მოზდილი იყო. სარკმლებიდან შენაკეტიხინებდა ქარი. პაწია ლამპარს დაეკარა სანათის ადგილი, ოდნე ბუტუტედა, თუთქო ამბობდა: შენ ამაზე მეტს ღირსი არა ხარო.

რამდენი ხანია, რაც ეარო ასეთ ცხოვრებაშია?.. — მას აქეთ, რაც დედ-მამა დაეხოცა, მას აქეთ, რაც ბიძა-ძალუსა ოჯახში გადმოსახლდა. ოხ, რა ძნელი ყოფილა სხვის ანაბართ, სამადლოთ ყოფნა!.. მერე ვინ იცის, რომ ეარო ასეთი გაპირებულთა? რასაკვირველია, არაენ. სწორეთ ამისთვისაც ითმენს, ზიდეს მძიმე ტვირთს თავის ხეღრისას... დღისი იქით ხომ უფრო უარესი იქმნება! ბიძა რამაზმა ერთი კვირის წინეთ გამოუტყხადა, ან უტყველათ შეერთოს პავლე ბრძენაშვილი, სამოც-დაათი წლის მოზუცი, ან გავიდეს აქედან, როგორც სურდეს, ისე იცხოვროს. ხვალ, ზეგ გადაწყვეტილი პასუხი უნდა მისცეს. ეაროს კი არ შეუღლია იმ ბე-

ბერს წაყვეს. შერთვა იმ არსებისა, რომელიც არა-ეთარ გრძნობას არ გიღვიძებს, გარდა სიძულელილასა—საშინელებას... უმაწვილი კაცებიც თხოულობდენ ეაროს, მაგრამ სამწუხაროთ გული გაუტყვედა. ყველა პატიესა სცემდა იმ დრომდე, ვიდრე შემანწევდა თავისადმი ტრფილებას. მერე კი პატიეს სცემა გარდეტყვოდა ზოლომე მათდამი ზიზღათ. ეარო ეფრ მორიგებოდა იმ აზრს, რომ ერთათ ერთი საშეგლი ამ გარემოებიდან ვანთავისუფლებისა იყო გათხოვება... კიდევ მომეტებული შეტოვდება?.. არას დროს! გაიძახოდა დაყენებით ეარო. წინადიდება კი ზარსავით ყურში უჩაწყუნებდა:

— ან ერთი, ან მეორეო!.. რომელი აერჩია?.. სად წასულიყო? ამ დროს ქარმა დაუბერა, ბუხარში ჩამოყარა თოვლი. გინგებ შევაიწროეს, სული შეუხუტეს, სანათი დაუძვირეს, ცეცხლს დაანატრეს, რომ როგორმე თავიდან მოეცილიათო. პავლე ბრძენაშვილი სამსახურში დაწინაურებული გენერალია. შეძლება კარგი აქეს. ეარო დაიბრუნებს წინანდელ უზრუნველ დღეებს. სიმდიდრე, ნაღებები, ბალ-მას-კარადები, მრავალი სასიამოვნო, გამოწკაცდი ნანახი შემთხვევა ერთი მეორეს მოჰყვება. რა ნაღებლება ეაროს!.. დეე, ბებერი იყოს, მაშინ მაგიერის გადახდასაც შეიძლება. ერთი ორათ მოუზღაფს იმათ, ვინც უმედიწროვა, სული შეუფუთა, დალუბაჯა ცხოვრების ყოველი წამი, საათი. მერე ცხოვრება ბრძენაშვილთან?.. არა!.. ქალს გააჯრქოლა, მოწყვეტილსავით დაეშვა ბუხრის წინ.

— არ შეიძლება!.. ეარო არ იცისრებს ამ სისაძვლეს პატიოსანი, კეთილ-სინიღისიერი გულით, რომ ელისთვისაც დამახინჯებულ აღზრდას თუშვა თავისი ელფერი მოუყენებია, მაინც სუსტათ, საკმაოთ გასავრონათ ძვერს, აჯხადებს უთანხმოებას... ეარო მზათ არის ბიძის ოთახის კარი შეღალს, დაუძახოს:

— შვიდობით, ძიავ, მიედივარ თქვენი ოჯახიდან საზუღამოთ, პავლეს შერთვა კი არ შემობლიაო... რა სიხარულით გაიქცევა ეარო ამ წყვეტილი სოფლიდან, ამ საშინელი მტარავალი სახლიდან, თუ რომ ღონისიტიბა ჰქონდეს ცხოვრებისა! მასწავლებლობა არ შეუძლია, თუშვა შეიღი კლასი და უსარულიბა, კიდევაც დავიწყებია, რაც უსწრეულია. მერე ღონეც არ შესწევს, ხელი მოჰკიდოს იმ მძიმე მოვალეობას. შეძლებაც არა აქეს. ნათესავები ტუნს უზბუტებენ. ან კი რას მოეღიან ღარბობილ ქალისგან, თუ არ მეტ ბარჯსა, მუქთა მკამელს?.. ხელსამქმეც ისეთი არ უსწავლებიათ, რომ მით მაინც დარჩეს... განა არ შეიძლება შეისწავლოს! რატომ.

რამდენიმე კვირით მივა ერთ-ერთ მკერავს

ქალთან. ვაროს გულისყური კარგი აქვს, ყველაფერი გიწინაა... შემდეგ თვითონაც იწყებს დამოუკიდებელ შრომას. აი, ეს ერთადერთი აღწერაა შესაძლოა... მაგრამ ვაროს განებას ხედავს და სხვა დამამცირებელი წარმოდგენა: კნაიჩა ვარო, რომელიც ხალხში პატივისცემას, თითქმის მიწოდებს, ბრძანებლობას ჩვეულება, შეიძლება მკერავი კალის მრავალგობის შესრულება? იწინაა ვარდაკარ, ბევრისაგან მოისინოს კიცხვა, დაღინა, გამოიწვიოს ათას მითქმა-მოთქმა! თვითონ ვაროც ბევრჯერ უგრძნებია სიამავე, ამპარტუნება, თვისი უპირატესობა იმ გარემოებაში მყოფ ქალისადმი.. უჭრადება არც კი მიუტყვია, როცა მოსულა კანის ზომის ასაღებთ. ერთხელ ხანში შესული დაღვლებული ქალი უჭურადლებით ჩაიდგეს ტელში, წინ სკამიკიჭე, ამანა და ღედა თაფლი. ხანდინდელ ამცინავთ გადავლებდენ ესეი თვალებს სიღარიბის საბრალო მსხვერპლს. ვინ იცის, იქნება, იმ საკოდაცსაც სწორეთ ამ გვარ გარემოების წყალობით ეკისრნა ის დამამცირებელი ხელობა?.. ვარო დაღინოდა ოდესღაც, დღეს კი თვითონვე გაზარდოდა ვასაკიციხი... როგორ აიტანოს ვარომ, როგორ მოითმინოს, როცა შემოვლენ ყოველიფრთ მსხვერპლ ვარკის კნაიჩეები, თუ ქალბატონები და ამავით ეტყვიან.

— აბა, აიღე ზომა, ეგება, იანერის ექვსისათვის მოვიტყვო? რასაკირველია, არაფრათ ჩაადგებენ მას. რა იტან, რომ ელაპარაკებინ თვინთ თანასწორ არსებას, კიდევაც დაეიწყებიათ, რომ ესეც მათავით უზრუნველათ დაფრიალებდა ხალხში... დღეს კი გარდაქცეულა მოაზრეთ, რომელსაც უბრძანებენ... აი, ვარომ იგრძნო შეუძლებლობა, მეტი ღონე არ აქვს, უნდა თვითონვე წავიდეს წამლის მოსატანათ ავითიქში. გავითრებული ძლიერ ადგამს ნიჭებს... როდესაც მეფთიაქე დაინახავს ამის ღარიბ ჩაცმულობას, დაუდევრათ აველ-ჩაავლებს თვალს, თუ დროიანთ, ან მოხერხებთ კარი არ მიხურა. იქნება კიდევაც შეუტრიოს, ოთახში სიცოცხე ნუ შეეშეკვს. ვარო გაწითლებდა ცალკე სირცხვილისა, დაუდევრათ უჩვეულო შეურაცხყოფისაგან. თელში კრემლები მოსდის, მაგრამ თვას ძალას ატანს, არ შეშინოს. მეფთიაქემ გაშალა რეცეპტი, წაიკითხა: კნაიჩა ვარო თამაზიშვილს. ეტყობა თამაზიშვილი გაშენიანა მეფთიაქეს, ნანობს წინანდელ ბრწყინსკიეულს. პატივისცემით, მოწოდებით ეპყრობა, კარებამდის მიაცილებს, თხოვს:

— კნაიჩა, დიდათ დამავლებთ, რომ თქვენ თვითონ აღარ გაისარჯოთ, გამოგზავნეთ ბიჭი, რომლის ხელითაც მაშინვე მოკართმეთ. რამ მოახდინა

ასეთი ცვლილება?.. მართო ორიოდ სიტყვის ამოკითხვამ: კნაიჩა თამაზიშვილს. მაგრამ შემდეგში, როცა გაიგებს, რომ ეს კნაიჩა თითქმის გოგოთა ჰყავს დაქირავებული უცხოეთიდან გადმოხვეწილს, იქნება გარყვნილობაც შერიცხულ ღედაცაც, მაშინ ამ წოდების პატივისცემას მნიშვნელობა ეკარგება და ვარო შეიქმნება ათას დამცირებათა მსხვერპლთ. ეს შეხედა თვის წინანდელ მეგობრებს, ნაენობებს, მათ კი თითქო ვერ დაინახეს, თავი მიიღეს გვერდზე, ისე ჩამოუარეს. ზოგმაც დაუწყო შეკრული შეხებით ყურება, თითქო ეუხებნობდა უსიტყვოთ: ნეტავი ვაბედო და გავგებმარო? რილასთვის იცოცხლოს ვარომ? რა აზრი, რა მიზანი ამორჩიოს? თუ რომ მოხერხდებოდეს, ვარომ არ მიმართოს ვისმე სასწავლებლათ, ცოტაც არის შეძლება ჰქონდეს დაქირავოს სახლი, დაიკროს მუშა ქალები საქრათათ, თვითონ მათი ზედამხედველი იყოს, მაშინ აღარ დამცირდება ისე ვარო. მაგრამ სად არის ან ფული, ან ის ცოდნა, მოხერხება?.. არა, აქედანაც მიტოვდი საშველი ჩანს... მაშინვე მასწავლებლობა? აქაც მეტრეველ ქალებსავით წაება. შევიდეს ვისიმე სახლში გოგოთ? მეტადრე თუ შეგირდები უნებო, რევენი გამოადვენ, აღარ ვაგეიკითხავენ, ბავშვის ყოველ უმართებულო საქციელს, ნაყოფს კიანობისა და ნებიერობისას შენ მოგაწერენ... კარგა მხსოვს ვაროს ღედ-მხსნა რომ დაუქირავდა სასწავლებელი ქალი, ვარო არ უგანებდა, შეუბრალებლათ, უგრძნობლათ მწარე მღელარე კრემლებს აღერევიებდა საკოდაც ქალს. ეს კი დასცინოდა, ნიშნს უყებდა. მართო ახლა ეყურება, მწევათ ვულში ხედება იმ კრემლების მნიშვნელობის სიმწარე. რა უსაგნოთ, რა უმნიშვნელოთ გაუტარებია ვაროს ოცდა რვა წელიწადი!.. ახლა გრძნობს, მაგრამ რაღას მოაწევია?.. წინანდელი მიდრეკილება, სურვილი, აზრი ძეალსა და რბილში გაჯდომია, ვაკეცბულა მშობელთა და გარემოების წყალობით. რითა შესუსტოს, შეათბოს ეს საშინელი გარემოება, რომელიც მიუყენებია უწყალო განგებას?.. ვაროს მომეტებულ უკმაყოფილება დაეტყო, იგრძნო საყველური მშობლებისადმი.

— ოხ, ნეტავი უკანასკნელი გლეხის შვილათ დაბადებულნიყავი ბრა კნაიჩა ვარო თამაზიშვილათ. მაშინ შემცლებობდა შრომა, არავითარი გარემოება არ შემაფერებდა.

— ნუ თუ მაშ კნაიჩობაა დამნაშავე ასეთ უფარვისობაში?.. წარმოთქვა ქალმა.

— არა, სხვა... სხვა რამ... ვარო შეერია ფიქრებში, რომ მიხვდარიყო ნამდვილ მიხვებებს, გამოეძებნა კიდევ ახალი საშველი, ღონე.

ანასტ. კრისთაჟი.

(შემდეგი იქნება).

გურის აზნაუზობის „შუამდგომლის“ — გამოა.

ოველზე საკითხს და საგანს ადამიანის ცხოვრების გაუმჯობესებისას, ჩემი აზრით, თვით ცხოვრების მიმდინარეობა აყენებს წინ. მე მკონია, ვერ ნახათ ჩვენს ქვეყანაში, ვერც სხოვან, რომ ყოველივე საზოგადო და სასარგებლო დაწესებულება, რომელსაც პროგრესიული საჩუქილი აქვს, ცხოვრების მიხედვით არ იყოს გამოწვეული და და არსებობდეს. ამხე მეტი ლაპარაკი დროს დაკარგვა იქნება.

ავერ რამდენიმე წელიწადი ვადის მას მერგვით, რაც ჩვენი ქვეყნის ყოველ კუთხიდან ერთისა და იმევე შინაარსის წერილები იბეჭდება ჩვენს გურულ-გაზეთთანაში და ყოველი მხრიდან ჩივიან და გოდებენ: ჩვენს ნაწარმოებს ფასი აღარა აქვს, ნაქურჩილ-ფასათ ივდებენ ხელში ჩარჩები, ვალრიბდა და ვალატკადა ხალხი და, მიუხედავად ამისა, ცხოვრების მოთხოვნილება ათას ჯერ მეტი შეიქმნა, ვიდრე რამდენიმე წლის წინათ იყო; მოემატა ერთი ორით და სამათაც სახელმწიფო გარდასახადი, აუცილებელ საჭიროებათ გარდაიცვალა სწავლა, განათლება და ყველა ამგების დასაკმაყოფილებლათ ვახდა ფული, ფული და ფული...

გესმის ეს გულის შემზარავი სიტყვები და გიწუხს სული და გული, მაგრამ ათასჯერ უარესათ შეწუხებდი და აღშფოთლებდი, რაცა ამას თქვენი თვალით ხედავთ.

ზემო ნათქვამის დასამტკიცებელი ფაქტები შეუძლია კაცმა ნახოს სხვათა შორის ჩვენს წიგნის მაღაზიაშიც კი. ყოველ დღეობით შემოდინ ამ ქარყინვაში ორმოცი წლის, წელში მოხრილი კაცი და ქალი, რომელთაც თან წამოუყვანიათ სასწავლებლი და წიგნის უქონლობისა გამო დათხოვნილი მოწაფე, ფეხშიშველი, სიცოცხლისაგან ვაშეშებულნი და აქანკალენებული. წიგნი ღირს 30 კაპ., ამის ფულიც არა აქვს, მისამატებლათ წამოუღია ზოგს კერეცხი, ზოგს ჯანჯუბა (ჩურჩხელა) და ზოგაც შემდეგი შემსახარავი სიტყვით მოგმართათ: შეხედე შენს ღმერთს!

„უიტიტლმა“ კლასიდან გამოიგდო წიგნის უქონლობის გამოც. და სხე... ეს! თქვენი თვლით უნდა ნახათ, რომ შენს გულში და სულში ჩაწედეს მისი სულის კეთება და დაგაწყველიოს უხედური ადამიანის ცხოვრება!

წიგნის მაღაზიიდან თქვენ უნდა წახვიდეთ მობრძებელ-მოსამართლის კამერაში, სადაც თქვენი თვლითვე ნახათ ხასან-ალაფევენდოლეობს და მის

გვარ მოვამებებს, რომლებსაც ოკუპობით და თანმოკუპობით აღმასრულებელი ფურცელი (Исполнительный листъ) გამოაქვთ ჩვენი ისედაც დასაწყლებული და ვალატკებულნი მკვიდრის საჩირო-სახადებელის ასაწერათ. თქვენ ნახათ ჩვენი ხალხის ხეყნა-მუდარას შემედისანა მევანშებთან: მაპატრევე „ნევეტროკა“, მამუშევე და შემოძლებევე ვალის გადახდათა. — აქვე ნახათ, რომ დასაწყალი, ვალში ჩავარდნილი მუშა, რომელსაც ნამუშევარის მოსავლის იმედით აუღლი ვალი, მოუსავლობით ვალში ჩავარდნილა და ახლა პარობით ეკვრება მოვამებს, სამუდამით მისი მონადევეყმა მხედმა! გამოატეხილი უნდა მოვახსენოთ, რომ მე არ ძალმიძს ყველა ის უხედურება დავახატოთ, რაც სოფლათ ხდება, მხოლოთ იმედი მაქვს შეგებულნი მკითხველი მაინც მიხედება, რომ ჩემებერ დასახელებული ფურცელი, მხოლოთ ერთი მესაყვირა ამ საძმუხბრო ამბებისა. აი, სწორეთ ამ გარემოებამ გამოიწვიო გურიიდანაც, ოთხი-ხუთი წელიწადია, წერა, ხოლო ამ უკანასკნელ წლებში კიდევ უფრო მეტათ. ყველა წერილში და ყველა სოფლებიდან თითქმის ერთი შინაარსის წერილები იბეჭდებოდა: „საქარია შედგებულმა და ღარიბ მწარმოებელთა დამხმარებელთა ხანჯობაო“ და სხე... ეს ჩივილი წარსულ წლამის უყურადღებოთ დარჩა, თუმცა კი მის დაარსებას წინათაც საჭიროთ თვლიდენ. წარსულ წელს, როცა ჩოჩხათიდან მოწერილ ამბებში ცხეთ დასაფიქრებელ და დასაღონებელ ამბავს იწერებოდა პატრიცემული ადგილობრივი მეთაფურე, (იხ. ივერია 1895 წ. № 61) მოთმენა და უყურადღებოთ დატოვება შეუძლებლათ მიჩინია აქაურმა შეგებულმა, ვანიუთარებულმა ნაწილმა საზოგადოებისა და კაც-მოყვარე ადამიანებთ შეუდგენ დიდ ხნის სურვილის განხორციელებას. გამართეს კრებები, სჯა, თუ რა გვარ და ტიპის ამხანაგობა არის საჭირო ჩვენი ქვეყნის გკონომიურათ წარმატებისათვის. ბევრ სჯავს და ბაას შემდეგ უმჩაველესობამ საჭიროთ დიი ახა შეეგდინა იმ გვარი პროექტი აწინდელი დასაარსებელ ამხანაგობის „შუამდგომლისა“, რომელიც უკვე დაარსებულა და რომლის უმოთაგრეს მუხბს აქვე მოვიყვანოთ თუ რა მიზანი ქქინდა ამხანაგობას სახეში, როცა მის დაარსებას შეუდგა:

- § 1. ამხანაგობის მიზანია: ა) მოუბოგოს მხმრეებელს ყოველ გვარი ცხოვრებისათვის საჭირო ნიუთი საუკეთესოა ღირსებისა და შედარებით იავ ფურცელი; ბ) აილოს კომისიით, როგორც ვასასყიდათ იმ სასყიდლოთ სხვა-დასხვა გვარი ნაყოფი ადგილობრივი ნაწარმოებისა და მოუბოგოს მათ ვასასაღებელ მაზარი, სადაც უნდა იყოს, რისთვისაც ამხანაგობის დაარსებას მაღაზიებს, საწყობებს, ბეღლებს და სხე...

გ) აიღოს საიჯაროთ სახელმწიფო და კერძო დაწესებულებათაგან და კერძო პირთაგან სხვა-და-სხვაგვარი ვასკეთებელი საქმეები, როგორც მაგ. შენობის აგება, გზები და ხიდების გაკეთება და სხვა.
 დ) შეიძინოს ამხანაგობის სახელზე უძრავ-მოძრავი ქონება და ვაყილოს იგი.

§ 2. — შენიშვნა 1) პაის ფულის შემოტანის ვადა შეიძლება განაწილდეს ამ გვართ: ა) ახანაგობაში შეტყობისთანავე შეიტანება კასაში ხუთი მანეთი, ხოლო დანარჩენი თუთხმეტი მანეთი შეიტანება სხვა-და-სხვა დროს ექვსი თვის განმავლობაში დღიდან ამხანაგობაში ჩაწერისა.

§ 25. ყოველწლიური მოგება ამხანაგობის ყველა წარმოებისაგან იყუჯა შემდეგი სახით: 20% გადაიდება სათადარიგო თანხათ, რომლის დახარჯვა შეიძლება მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში საერთო კრების თანხმობით, 15% მიემატება ძირითად თანხას, 35% განაწილდება წევრთა შორის, ამის-და-გვართ, ეისაკ¹ რამდენი პაა აქვს, ხოლო დანარჩენი 30% კი გადაიდება საზოგადო საქველ-მოქმედო საქმეებისათვის.

კ. თავართქილაძე.

(შემდეგ იქნება)

ქ-ნო რედაქტორი!

ქრათთ ერთი ყოველ დღიური ქართული გაზეთის „ივერიის“ რედაქტორის გამოლაშქრებამ მე სრულიად უიარაღოთ დამტოვა. მასმენენ და მამბულმენენ ქართულ საზოგადოებას, მე კი საშუალებაც არა მაქვს ეიმართლო თავი. რადგანაც მე კარგათ ვიცნობ ჩემ მოპირდაპირებს და აზიეთარ რაინდულ ქვეყას მისგან არ ველი და არცა მაქვს საფუძველი ველოდე; რადგანაც, ერთი სიტყვით, ამ წერილის „ივერიაში“ გამოქვეყნება შემუშლებელია, უმოზრობისათ გთხოვთ მისკეთ მას ადგილი თქვენს პატივცემულ გაზეთში *)

ილია სონელი.

ღია წერილი

ბ. ილია ქაჭავაძისადმი.

მოწყალო სეღმწიფე!

„ივერიის“ მე-29 და 32 ნომრებში თქვენ დასტამებთ რამდენიმე წერილი, რომელშიაც უშვებთ

*) ჩვენ არ ვთხოვდ გეთქვამს, რომ დანმდგა-გინებაზე ვუკუული კამათობა დიტერატურისა და სასო-ტადოების დამცირებას, მხოლოდ ამიტომ ვამბოვთ ადვილს ბ. ილი. სონელის წერილს, რადგან მას პართუელი საზოგა-დოების წინაშე თავის გასამართლებათ სსკა საშუალება არა აქვს.

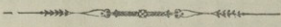
რედ.

სიტყვებით, თქვენი ავრეთ დამასურათებელი ლანძღვა-გინებით მომისსენიეთ მე და ჩემი თემი ფელიტონი „კავკას“-ში ახლათ განსვენებული გაბრიელ ენისკოპოსის შესახებ. ჩემი სიტყვები, რომ ყოველ დღიურსებებთან ერთათ „უუგანათლებულეს და უუნებერეს არქიელს“ თან ახლდა ცოტა რამ ნაკლულენვანებაც, რომ იგი, როგორც ფიცხი და მკაცრი ხასათის პატრონი, მოკლებული იყო ნამდვილი აღმინისტრატული პირის თვისებას, თქვენ განმარტეთ ისე, რომ თითქო მე მისი დამცირება, შებღალეა, მისი შეურაცხველ მდომოდეს და თან ისიც დაუმატეთ, რომ ჩემი ამგვარი საქციელი აიხსნება პირადი მტრობით, უგვანი სურვილით დაჯაჟხლო პართუელი საზოგადოებას რუსის მართულობის წინაშე (?). მე, რასაკიერეელია, სამარცხენოთ მიმართა ეიმართლო თავი ამ კილის წამებისაგან. თქვენც და მეც ძალიან კარგათ ვფუქეთ, რა კოკიდან მომდინარებდა ეს მტენარი სიტყვები; თქვენც და მეც საქმაოთ მიმხედარი ვართ, თუ რა მიზეზებისა გამო ტელეგრაფის შემთხვევლს, კახეთისა და ქართლის ერთი მეორეზე წამქზებელს, „მოსულთა“ დენის ზღაპრის მომგონს, „დივიდენდისათვის“ თავდადებულს და ყველა მის მოპირდაპირეთა მლანძღველს დაჭირდა ეს ახალი ფანდი, ეს ახალი კილის-წამება. ამგვარი საქციელი თქვენგან, არა ახალია, ძველია: უაზრო სიტყვების წამოსროლა, გაუანტიკოსებული წასება და წაქვზება, ეს ხომ თქვენი იარაღია, რომლის ხმარებაში არა გყოლიათ, არა გყავთ და არც გვეყოლებათ ბადალი. მაგრამ მე მაინც ვფიქრობდი, რომ არის რაიმე საზღვარი თქვენი კანდიგრებისათვის! მე შეგონა, რომ იგი კუბო, რომელიც ასვენია ამ ჟამათ ქუთაისის საკათედრო სობოროში, იმ კაცის

სახელი, რომელიც იმ კუბოშია, იმ საზოგადო მოღვაწის პატივს, რომელიც ღრმით ჩანერგულია ჩვენს და მრავალთა გულში, — მე მეგონა, რომ ეს წმიდა-წმიდათა ალაგმედა თქვენს თავგასულობას, არ მოგცემდათ ნებას გამოგვეყენებიათ იგი ფურათ და ხმლათ წერილმანი ანგარიშების გასაწმენდათ. თურმე შემტლარეარს.. თავგასულ შურისძიებას არ ჩვევია არავითარი რიდი, არავითარი წესი, თურმე იგი უსაზღეროა. მამ, დეე, ისევ საზოგადოებამ დაათვას თქვენი ქტევა, მოგისჯლო ჯეროვანი განჩენი! მან-

ვე გადასწყვიტოს, რა სახელი ჰქვია მწერალს, რომელიც ყვეებრთელა წერილიდან ამონავლიეგ რარიო-ლე სტრიქონზე ამყარებს ჯამუშური სიმარჯვით გამოკანძმულ ბრალდებას!.. ხოლო რაც შემეგება მე... მაგრამ თქვენი ხომ კარგათ იცით, თუ რას ფიქრობდა და რას ფიქრობს თქვენზე თქვენი კარგათ მტოდნე, თქვენს მოქმედებათა და მადრევილებათა ღირსეულათ დამფსებელი თქვენი არა პატივისმცემლი

ილას ხონელი (იგივე პასტაქ).

გაბრიელი, ეპისკოპოსი იმერეთისა.

1825 — 1896 წ.
(ნეკროლოგი *).

ეს ერთი კვირა, რაც დეპუტატი მოგეტანს სამწუხარო ამბავი იმერეთის ეპისკოპოსის განაღობის განდგენილების. სხგრძლიეპა ავთიშეოკობამ იხე გატანეს უოვლად სმდედელო, რომ ეს სმინელი ბოლო მოსლოდნელი იყო, მაგრამ მანინ ბუდამუას ამავბე ვეღას გულში მწუხარება აღუძრს. გადადგა ანარხიდან შესანიშნავი პირი, გაქმდა ძალა, რომლის ბაღლი ძნელათ და გამონდება, დადუმენ ბეკენი, ეკლესიას გათვრიდან მზავლ-წლობით შექმნენი, აღარ არის ერთი უნინტიერესი და უოვლად შესანიშნავი მოძღვართ-მოვარი საქართველოს ეკლესიას.

არან პირნი, რომელთაც მათი მოქმედება ბუდის გან თითქო წინაწინე ავით აღნიშნულია, ეს ბუდის წესი ეტუობა არმც თუ მით ნამოქმედარს, მათი სულის ძლიერების ნყოფს, არმედ იმ უნინურთ გადასდართულ გარემოებათც, რომელნიც მით ცხოვრების განთიადს თანა სდებენ. განსვენებული ძღველ-მოვარც ერთი ამ პირთაგანი იყო. შეიღო ღრმად მღვდლის ერთის ერთი ღრმადი სოფლის, ელესი შთამომავლობით, ცხოვრების საშუალებას სრულად მოკლებული, ნამდვილი შეიღი ბუნებისა, აღზდილი ერთ-ერთ

იმერეთის უოვლად მივარდნილ კუთხეში, შეითხვეით გზას ივლავს და აღის უმადლეს წერტილამდე ეკლესიას მსასურთა შორის. ავუმობის დროს შემთხვევით გაიხინობს ფელეფუებს, რომელთაც სღვანურ კითხვას ასწავლის, შემთხვევითვე შეღის ჟერ თბილისის, მერე პეტერბურგის სასულიერო სემინარიაში და ბოლოს ავადმომადგ. აქ გი შემთხვევა უგანს დეკაბ, აღარ მოქმედებს მის ცხოვრებაზე და ბუდისაგან მიხნეული უმწვილი ცივი სრულად დამთავრებული მოღვაწეთ გამოღის ასმარესზე. 1849 წ. გერსიში ქიოკე ათავებს კურსს და ნამოდის თბილისში სემინარიას მასწავლებლათ. ჟერ ინსპექტორისა და რექტორის თანაშემწის თანამდებობას ატარებს, მერე ფინსიკისა და მათემატიკის მასწავლებლისა და უვლან ერთოულისა და თავის საქმის მოკარგული პედაგოგის სასულს იქნის. 1854 წ. სასულგანად მასწავრებელი ძღველათ შეღის და ორ წელს შემდეგე, როცა სმინელი უბედურება, ცოლისა და შვილების სიკვდილი, დატუდა თავს ბურთ შეღვება. ამ დღიდან გერსიში ქიოკეს მხოლოთ გაბრედა ეწოდება და სრულად მოკლე ხნში მოისვენებს იმ ადგეს და სასულს, რომელთც სიკვდილამდე შეგნა. იგი გორიდან 1860 წ. გადაგზავნილ იქმნა იმერეთის ეპარქიის მმართველათ და მან წლის განმავლობაში სიკვდილის დღამდე თავს ადგა თავის სამწესოს დარჯათ და არ დაღატობს მას არავითარი სიკეთის გულისთვის. მისში გამოისცა სრული თავისუფრებით გურული ეღებო, შტკინე და მღვდარ, გულის ტკივილით თავდაუიწმამდე მოკარგული თავის მიწის, მოკარგული თავის ღრმად და ხანდის-ხან ფიცსელ შემამლეთ. მან უარტყო სურვილი დიდების შექმნისა და სიკვრებით, სწორეთ მისგან შეთუი-სებული სიკვრებით, აინდა მზავლ გზით მიწოდებული სსკა და სსკა დინსკა, რომელთც კიდევ უფრო მადლა ასწვდა საკანტოთი ასმარესზე. სხგრძლიევი ცხოვრების დასასრულამდე იგი რჩება იმავე მერბობლათ, რომ-

* ებეჭდვით სრულ თარგმანს ი. ხონელის ფელეტონისა, რომელიც ვახ. „Ванкаას“-ში იყო მოთავსებული. ამ სტატიაში ბურთი მითქმამოთქმამ გამოიწვია და, დეე, უვლამ წაიეთოს და თავისი მსჯერნი დასდოს.
რედ.

გორც იმა და როგორც ხედავს საფუძვლს. განსაკრის
ეს სისრულე სასათისა, ეს სამტკიცე თავის თავისადმი,
კვლასის თით ზარველ წინდა მოკლავთათვის შესა
ფერი.

ორი სუანი მოქმედების, ორი მისწრაფება გუ-
ლისა და ბუნებისა სურათისა მის, როგორც სხვა-
და მოკლავს, — ეს არის შუალა და გათვლა. ამ სუ-
ანებს უერთგულად მის თვალწინადაც ფანტაზიისა-
და, მითხე დაძვარა თავის დღედაც, რომელსაც ურთ
დროს უარს საფრთხე ბრწინადაც მარჯანდელი ავიანა.
როგორც კაცს დრმატ განათლებულმა, თავის თავზედვე
შეკლის ზედ-მოქმედების გამოცდელმა, მტრადმი თ
ვის ქვეუნიამ და მტრმა მისზე შემოსეველ სიანელი-
სამ, თავის მოქმედების ზირველ ნაბიჯიდანვე შეატყო,
რაც იყო მისი დანიშნულება. თუ გერასიმე ქაიბე გარ-
ცა მისწრაფებელი იყო და დინსუვლათგ მისწინათ, სე
ბრძან განათების მის ამ სპირიტუელ გლანდელს. უპის-
კომპოსიბის დროს იგი ეკლესიასა და შუალას ერთმან-
სეთში არ არჩედა, არ იცოდა, სად თავდებოდა ერთიდა
იწყობდა შერე. ორივე მისთვის თანაბრთ წმინდა სუ-
ანში იყო, ორივეს თანაბრთ ერთგულებით ემსახურე-
ბოდა. დანიშნეს თუ არა მტრთის ეპარქიის მმართველ-
ლის მადლად აღვიდეს, მოიარა დაბა-სოფლები და
ეკლესიას შუალას ეახსნენ. სადღე კი შეუდგა რამე
მალს, ამ საქმისათვის გამოსადგეს, გაბოთნეს ვიდრე
ათობით და ოცობით ფუძნეს სკვლასით — ამირველი
შეკლები მდებდებოდა და დამკვიდრებისაგან განაგებნი.
ყოფილად სამხედრო ყოველ წელსადაც ათავადობის მით,
მანდისან წელიწადში რამდენჯერმე ტვიზიან უკეთეს,
მტკიცდეს კოსამისა სტრინებს, უფრო უდგებს სწავლის
არმტყას. თავის სოფელშიაც თავის სწავით აარსებს
სამკალოთა შუალას, შუალას ფულათაც, სადაც კი შე-
მდგა, ავირებს და ამტკიცებს ამ საქმეში როგორც
რომელიც, ასე მით სამწესოს. იგივე აარსებს სასული-
რო სასწავლებელს ქუთაისში და აღმარს ლაზარეს
ქვე სასულიერო სემინარიის დირექტორს. ამ უკანას-
კელ თავის სანატრელს სწირავს იგი დიდ შრომას და
მრავალს ღვაწლს მძაფრად წლის განმავლობაში და,
რომ მხოლოდ სიცოცხლას უკანასკნელ წმის ქი-
ვლას განსორცთვლებს თავის ოცნებისას. მანდაც ამ-
რე დასრულდა ხელს უფლის და აუთომოთვე კი,
მეფელებით დატანჯული, ცდილობს თავის საუკრული
სქმის დამთავრებას. ეს იყო მისი უკანასკნელი კეთი-
ლი საქმე თავის სამწესოსადმი, რომელსაც, იმისი ღვაწ-
ლი, რასაკვირველია, საუკუნით გულში ექნება ჩამტ-
ვლილი.

თუ განვიხილავთ უპისკომპოსიბის საკვრელი იყო,
როგორც შედგოჯი, როგორც ორატორი იგი იყო
სწავლით მსმენელთა გულის წამტკიცე. რომ ვთქვათ,

იმის ჰადაკებათ ედრისათ ინტელსურ ინსუ გადათარგმნა
და სასულიერო მიჯნე-მტკიცელების მტრადნი და ში-
გურული გამოცემაში მოქმედებო, კიდევ ცოტა ექნება. უნ-
და ტენასით, როგორ მოქმედებდა ეს ჰადაკება მითხე,
ვის სსმენლათგ იგი აშობდა. მის მხოლოდ ერთი აზ-
რი ჰქონდა სოფელ წინ გამოსასული, ჰადაკება მხო-
ლოდ მოკვასის სარგებლობისათვის და არა საკუთარი
პატრონი-მოკვრუობის დასაძაბოყოფილებით. ამ არა წვეუ-
ლებრივად სიტყვის მიუღი შეიძლება თვითვე თავისი ს-
კუთარი ენა, ენა ბრწინადაც, თავისიყოფით შესანიშ-
ნავი. მისი სიტყვა იყო ყოველთვის სადა, ძლიერი, სუ-
ანის ზიდდაზირ ნიშნში აზომღვია და მსმენელთა აღ-
მთვრთვანული. ის თითქო არც კი ჰადაკება, არა-
მედ საუბრობდა, მტრად საუბრობდა ისეთი სიცოც-
კელით, გატრებით და ბუკითი ძლიერებით, რომ მსმე-
ნელნი გვირდ აღწვედნ თავს მის შთაბეჭდილებას. შერ-
ე, არა ჰადაკებათ შესანიშნავი თვისება იმის ჰადაკებათ
ის იყო, რომ საკვრელი სიკვრივლდით ყოველ სსო-
ცადო მოკვლასზე სმ უნდა აღვიდებოდა. განსრულ ეპის-
კომპოსი თავის დღეში ცუდ-უბრძლოთ, ლაზარეს გულის-
თვის არს იტყოდა. მის ყოველთვის სსმეში ჰქონდა ეს
თუ ის დღეობი ზრმა, სინჯება დაწვრილებით ამ თუ
ემ მოკვლას, რისხვით თავს ეკვმიდა აღმოჩენილ ბორო-
ტებას... ამიტომ თავის ჰადაკებაში ბოროტსაც ჰვიც-
ხავდა და თმ სამწესოს სიბრძნელს ასწავლიდა. მისაც
ვიცხვა მამის უფრო ძლიერი იყო, როგა გარემო ცხოვ-
რება უფრო მეტ საბუთს აძლევდა. ბუკის სხადე უნდა
ასსოფელი სსელიგანი სიტყვა წამოთქმული გელს-
თ განთავისუფლების წინათ, რომელსაც ვინადაც იმის
სიცოცხლე შეიწირა. მხოლოდ გურულმა გამძლეობამ
გლანდინის ამ სიფით. თვით ამ სტრქონების დამწერს
მასოცე ერთი მისა შესანიშნავი სიტყვათაგანი, მი-
მართული კვლასიამ დასწრე ქუთაისის მადლ სსო-
ცადების ჰადაკება. სასუცხოთა რამ იყო იგი აღ-
ჭურვილი თავის აღტინებული მრისსნებით და დამინა-
ვი ვილოთი გამოქმედებულა ფუფუნებით ცხოვრების
მავნელობის. ისე სელიგურით დასატ მის იდეალური
სსხე უწინდელი ქართული ჰადაკის, ოჯისის და დელოზი-
ვი შბრწველობისათვის თავადადებულისა, ისე ცხოვ-
ლთ წინ წაუყენა მათი აზრდითი ბალების და სამხადრ-
ეოს სლამიების გიმრ ქალთა, რომ მისგან დასტულმა
აღარ იცოდაც, რა ეწინა, კვლასიამ სირცხვილით ერთი-
ერთმანეთს ფფრებოდაც და მისი სიტყვა კი აუბიტრის
სიტყვისმებრ, გათვლიდან ჰქქნდა და ელგდა. უკლას
ასსოცე აჯრთვე მისი მოკლე, მტრამ დიდ-მინამელო-
განი, მამინე ტლევრთით გადმოცემული სიტყვა, რომ
მდობიც მითართ ღვთიე — განსვენებულ მეფეს — მივი-
დობის მყოფელს, ქუთაისში მიახნების წმის. განსვენ-

ბუღმბე იმპერატორმა ჟურთავანთ დაფას ეს მისი სიტ-
 უბნ და თვით შსროვანი მღვდელ-მთავარიც. მეორე
 დღესვე გელათის შონასტრას დათვალდნებოს დროს,
 ესტუმრბ იგი დარბ სენახე მგერბი ბერისას და სელმწი-
 ფე ასორმორდათი მილიონის სულას ასე ემტრება თა-
 ვისვე ჭეშეგრდობს, როგორც მოსიყვარული და პტი-
 ვის-მტეველი შვილი.

ჭეშმარიტი ნაჭრბ დიდი განსკვლავი და იმერეთი
 გვლარ იხილავს მალე ამ გვარსვე ბრწუნავლუას. მაგრამ
 შუერბცნება იმეება თვით განსკენებულის სსოვანისთვის,
 თუ არ ვიტყვი, რომ ნათელს ყოველთვის თან თავისი
 წრდილიც მოსდევს. გარბიელ კვისეობისი, ბირი ყოვ-
 ლად განთლებული თავის დროას შესთვრათ, ჩინებული
 შვლაგობი, გასაოცარი ორბტორი, კერ იყო ადმინისტრა-
 ტორი, რაც უნდა ილანაგონ იმის თაყვანის-მტეველით.
 ამისთვის მას აჯლად ას სულას სიმშვიდე, ბუნების თა-
 ნანარბობა, ის ბირთუბნელობა თავის თავის და სხვათა-
 ში, რაც გრცს საფორბილეს აწვევს. ცხოველი, გტბრე-
 ბული სახათი, თავის დროსვე ვერ დამშვიდეებული ადრე

დაგარეული დედის აღვრით, მამის მგერბი სახათი,
 ბავშობისას სსსტივი აღწრდა და ბოლოს ცოლ-შვიდის,
 უბედურება, თავს შპინ დანატეხი, როცა მისი ძალა და
 იმედი ის იყო მთლით იფურწქნებოდა, — ეს ყველაფერი
 თითქო სელს უწეობდა ასეთი ბუნების შექმნის. თითქმის
 შუერლბეღათ მიანბნათ მათთან საქმის დაჭრბა ძალიან
 შიშვე სახათის გამო. მისი მგერბი (деспотическая натура)
 სახათი წინააღმდეგობას ვერ იტნბდა და სშირბთ იტე-
 რბდა ასე, რომ სამართლიანბთ ეროდა მას სასული „შე-
 ბრბილი ბერისას“. ის ყველაზე მტკიანობდა, ყველას ერ-
 ნობდა, ყველასთან საომარ ფესზე იდგა.

მაგრამ დეე სამშობლო მიწვმ მოგვრეს უსვით ამ
 გვარბი შვიდბი, რომელთაც მრავალი მიტეკება, რადგან
 მრავალეკეტი იყო მათი სიყურულიც. ნაეულეკვანება
 ვიწვევას მიეკება, დირსება ვი არ გაჭკება და განსე-
 ნებული მღვდელ მთავარი, რომლის ნაშთი ვერ გვლკ
 მიწას არ დაფურბავს, ცხოვლათ დაბტება შთამომავლო-
 ბის სსოვანში ასე, როგორც ასურბათებს მას მისი მო-
 ქმეღება ჭეუენისა და სამწესოს სასარგებლოთ.

საქველ-მოქმედაო საქმე.

უგლილიდან კნ. ანეტა დაღმტეელიანისაგან მო-
 გვილიდა 50 მან. შერებელი თვე: რაფიელ
 ერისთავის სახელობე დაარსებული ფონდის
 სასარგებლოთ. შემოაწირველთა სია:

- შემოაწირეს 10 მან.: თთ. კონსტანტინე და ჯან-
 სუყ დაღმტეელიანებმა. 3 მან: ანეტა დაღმტეელია-
 ნისამ. 2 მან: ბესარიონ ჩიჩუამ, სამსონ ჩიჭოვანმა,
 ნესტორ დავითიამ და სოლომონ ჯიქიამ. 1 მან.
 შემოაწირეს: ვარ. გოციორბემ, მღ. ანდ. ეახანიამ,

გიორგი ხოშტარიამ. დიმ. ქლენტმა, ნინო ჩიჩუასამ,
 ჩანთა ჩიჩუამ, ირ. კოლანდარიშვილობა, კონსტ. კა-
 ლანდარიშვილობა, დიომ. კეკელიძემ, მახ. შენგე-
 ლიამ, ნიკო დგებუაძემ, ვარ. ანთოლიძემ, მარკ. კე-
 შელიავამ, ანტ. ჯგუშიამ, ივ. კვილიამ, ჩანთა კოხ-
 ტუამ, სპ. აბესაძემ, კონსტ. დარასელიამ და იოსებ
 ბაქრაძემ.

სულ შეღდა 50 მან., რომელიც გადაეცა აწმ-
 რა-კითხვის გამაგრებელელ საზოგადოების“ მდივანს.

რედაქტორ-გამომტეველი ან. თ.-წერეოლისა.

ი ს ლ ი ა ბ ა

საქველმოქმედაო

თამარ მეფის

და შოთა რუსთაველის

ს ა ხ ი ა ნ ი

ფონდის ძალადლი

თბილისის და ქუთაისის ქართულ წიგნის
 მადახიებში

ფურცელი თითოე კანიკათ.

მოგებული თანხიდან ნახევარი შეწირება ზამირ-
 სიტყვაშობის ფონდს და ნახევარიც მოხმარდება
 რაფ-ფასიან და მუქთათ დასარიგებელ სახალხში
 წინააპების გამოცემას.

მსურველთ შეუკლათ მოაქითონ „კვალ“-ს რედქ-
 ტაში, ან დახარბონ ფოსტით დ. ყვირილიდან მი-
 ხელ ბარამაძისაგან.

მოკლე ხანში გამოეე სხვა მოღვაწეების სახანა ქა-
 ლოდლი.

